

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Журналист анахь дэгъухэр къыхагъэщыгъэх

Адыгэ Республикэм и Президент ишлұхъафтынэу журналистикэм ылъэныкъоклэ ыгъэнэфагъэр 2009-рэ илъэсым къэзылэжыгъэхэм яетыжын фэгъэхыгъэ торжественнэ зэхэхэр тыгуасэ Президентым дэжъ щыкыуагъ.

Наградэхэр къаратыжыгъэх

Къэбар жьугъэм иамалхэм ялофышлэху урысые печатым и Мафэ ипэгъоклэу щытху тхылхэмрэ шлұхъафтынхэмрэ къызыфагъэшъошагъэхэм АР-м лъэпкъ Иофхэмклэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адырІа зэпхыныгъэхэмклэ ыкІи къэбар жьугъэм иамалхэмклэ и Комитет тыгуасэ къащаратыжыгъэх. Комитетым ипашцэу ЖакІэмыкьо Вячеслав зэхэхэр къызэІуихыгъэ, пстэумэ апэу япрофессиональнэ мэфэкІыкІэ къыхагъэщыгъэхэм къафэгушІуагъ, псауныгъэ яІэу тапэ-кІи ащ фэдэ тыныбэ къалэжыгъэ Иоф ашІэнэу къафэлъэІуагъ. Илъэсэу икІыгъэм Комитетым зэшІуихышгъухэр, анахьэу СМІ-хэм альэныкъоклэ, кІэкІэу ащ къыІотагъ, кыхьэгъэ илъэсым лъагъэкІотгъшт Иофхэм къатегушІагъ.

Нэужым УФ-м зэпхыныгъэхэмклэ и Министерствэ ищытху тхылхэр къафагъэшъошагъэху къаритыжыгъ ОАО-у «Полиграф-ЮГ» зыфиІорэм ипашцэ игуадзэу Татьяна Балаевамрэ хэутынхэмклэ ыкІи СМІ-хэмклэ Комитетым иотдел испециалист шхьаІэу ХьорэлІ Марзятрэ.

АР-м лъэпкъ Иофхэмклэ, ІэкІыб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адырІа зэпхыныгъэхэмклэ ыкІи къэбар жьугъэм иамалхэмклэ и Комитет ищытху тхылхэр къафагъэшъошагъэху къызэратыжыгъэхэм ащыщых Къэралыгъо телерадиокомпанием ИофышІэху Шыцэ Люсине, МэщІэкьо Саидэ, гъэзетэу «Советская Адыгея» зыфиІорэм ИофышІэху Дмитрий Варавэ, Владимир Кисилевыр, нэмыкІхэр. Комитетым ищытху тхылхэр къафагъэшъошагъэх тэ тиІофшІэгъуху, экономикэмрэ политикэмрэклэ «Адыгэ макъэм» иотдел ипашцэ Сэхьутэ Нурбийрэ компьютэрнэ отделым ИофышІэу Нэфышъ Светланэрэ. ТиІофшІэгъухэм тыгу къыдделэу тафэгушІо.

ХЪУТ Нэфсэт.

2008-рэ илъэсым мэлылфэгъум и 30-м мы лъэныкъом фэгъэхыгъэ Указу къыдэкІыгъэм Президентым иунашъокІэ икІыгъэ илъэсым зэхъокІыныгъэхэр фашІыгъэх. Ахьщэ шлұхъафтыныр джы лъэныкъуитІукІэ агощэу рагъэжыагъ. Мин 50-у агъэнэфагъэр фэдитІукІэ нахьыбэ хьугъэ. Гъэзетым къыхаутыхэрэм шхьафэу уасэ афашІы, телеыкІи радиопрограммэхэр хэушхьэфыкІыгъэу къыхагъэщых. Шхьэхыгъэ шІыкІэм тетэу зэхашцэрэ зэнэкьокъум социальнэ-экономическэ, общественнэ-политическэ, нэмыкІ бгъухэр къызыІотыкІырэ журналист ИофшІэгъэ анахь дэгъухэм Президентым ишлұхъафтын афагъэшъуашэ.

Мыгъэ АР-м и Президент ишлұхъафтын (гъэзетым къыхагъэхэмклэ) зыфагъэшъошагъэр республикэ гъэзетэу «Адыгэ макъэм» иредактор шхьаІэу Дэрбэ Тимур ары. Рубрикэу «ЗыкІыныгъэм екІурэ гъогу» зыфиІорэ тхыгъэху гъэзетым ащ къыригъэхьагъэхэм комис-

сием хэтхэм осэшхо фашІыгъ, АР-м и Президенти ахэм адыригъэштагъ.

Федеральнэ къэралыгъо унитарнэ предприятие «Урысые къэралыгъо телевизионнэ ыкІи радиовещательнэ компаниер» зыфиІорэм икьутамэу телерадиокомпаниеу «Адыгеим» ихэушхъафыкІыгъэ корреспондентэу Виктор Крючковымрэ телерадиокомпаниеу «Адыгеим» ирежиссерэу Юрий Григоренкэмрэ къагъэхъазырыгъэ телекътын зауІэу «Без дна» зыцІэм зэнэкьокъум текІоныгъэр къыщыдихыгъ.

Джащ фэдэу гъэзетэу «Советскэ Адыгеим» иотдел ипашцэу Валерия Ломешинам, телерадиокомпаниеу «Адыгеим» ИофышІэху ТІэшэу Светланэ, Дэгүф Фатимэ, ЕхьулІэ Мэдинэ, Александр Никоновым рэзэныгъэ тхылхэмрэ ахьщэ шлұхъафтынхэмрэ афагъэшъошагъэх.

Зэнэкьокъум хэлэжыагъэхэм ыкІи ащ текІоныгъэ къыщыдэзыхыгъэхэм зэкІэми АР-м и Президентэу ТхьакІушынэ Аслъан

къафэгушІуагъ. Непэ Адыгеим иэкономикэ хэхьоныгъэу ышІыхэрэм журналистхэм ялахьышІу зэрэхэлъыр, шыпкъагъэ зыхэлэ къэбарыр цыфхэм алтыгъэлэсыгъэнымклэ СМІ-хэм яІофшІэн мэхьанэшхо зериІэр ыкІи илъэс зэкІэлъыкІохэм къакоцІ зэгурьІоныгъэ азыфагу илъэу зэрэзэдлажыгъэхэрэм афэшІ ахэм зэрэфразэр республикэм ипашцэ къыІуагъ. Ятворческэ гъэхьагъэхэм къащымыкІэу, Адыгеим имызакоу зэрэ Урысыеуи шызэлъашІэрэ журналист цырыІо хьунху къызэрэугъоигъэхэм ТхьакІушынэ Аслъан къафэлъэІуагъ.

Сыд фэдэрэ лъэныкъокІи ІэпыІэгъу къафэхьурэ Президентым зэрэфразэхэр, пашцэм цыхьэу къафишІыгъэр къагъэшъыпкъэжыным тапэкІи Иоф зэрэдашІаштыр нэужым гушІыІэ зыштгъэ журналистхэм къаІуагъ. Республикэм ипашцэ игъусэху нэпеплъ сурэт зытырарагъэхыгъ.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Сурэтыр А. Гусевым тырихыгъ.

Тарихьымрэ музеим икьэгъэлъэгъонхэмрэ

Мыекъуапэ непэ зэрэтлэгъурэр

Тарихьым инэкІубгъохэр жьы зэрэмыхъухэрэм, шІэжыым имэхьанэ зыкьегъэлэтыгъэным афэгъэхыгъэ къэгъэлъэгъонхэр Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ музей къыщызэІуахыгъэх. Мыекъуапэ итарихь непэрэ мафэм зэрэхэтлэгъорэм ахэр яхьыІагъэх.

Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ музей идиректорэу Джыгунэ Фатимэ зэхэхэр пэублэ гушІыІэкІэ къызэІуихыгъ. АР-м культурэмкІэ иминистрэ игуадзэу ШъэуапшІэкьо Аминэт, министерствэм иотдел ипашцэу Шхьэлэхьо Светланэ, Мыекъуапэ иадминистрације культурэмкІэ игъэІорышІапІэ ипашцэу Цэй Розэ, Лъэпкъ музеим идиректор игуадзэу Шэуджэн Налмэс, КъокІыпІэм щыпсэу-

рэ лъэпкъхэм ямузееу Мыекъуапэ дэтым идиректорэу Кушъу Нэфсэт Мыекъуапэ итарихь къытегушІагъэх. Къалэм зызриушъомбгъурэр, инеушрэ мафэ нахь дахэ зэрэхъуштыр къаІуагъ, тарихьым инэкІубгъохэр тщыгъупшэ зэрэмыхъуштыр щысэ зэфэшхьафхэмкІэ хагъэунэфыкІыгъ.

Лъэпкъ музеим идиректор игуадзэу Шэуджэн Налмэс къэгъэлъэгъуапІэм

ригъэблагъэх, Мыекъуапэ итарихь, инепэрэ шыІакІэ къызэрэфэкІуагъэм къатегушІагъ. Мыекъуапэ пытапІэу 1857-рэ илъэсым зэрагъэпсыгъагъэр, 1870-рэ илъэсым къалэ зэрэхъугъэр, 1971-рэ илъэсым, мэлылфэгъум и 4-м Мыекъуапэ къалэкІэ алтыгъэ зэрэхъугъэм ехьылэгъэ зэхэхэ зэрэзэхашцэагъэм, къалэм апэрэ пашцэу иІагъэхэм, сатыум зэрэпылтыгъэхэм, культурэм епхыгъэ гупчэхэр къызэрэзэІуахыштыгъэхэм, тхакІоу Евгений Шварц, медицинэм ИофышІэ зэшху Соловьевхэм, тарихьым инэкІубгъохэр зытхыгъэхэ шІэныгъэлэжхэм, къалэм дэс цыфхэм япсэуІагъэм, нэ-

мыкІхэми Н. Шэуджэныр къатегушІагъ.

Къэгъэлъэгъонхэм зэхъокІыныгъэхэр афашІыхэзэ, тарихьыр нахь куоу цыфмэ арагъэшІэшт. Республикэм икьэлэ шхьаІэ иблэкІыгъэ мафэхэри, инепэрэ псэукІи, инеуш зэрэтлэгъу тшІоигъори музеим икьэгъэлъэгъонхэм къахэщых.

САХЬИДЭКЪО Нурбий.

Адыгэ Республикэм и Президент-рэ Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинетрэ гухэкІышхо ащыхьоу фэтхьаусыхэх Адыгэ Республикэм и Суд департамент и ГъэІорышІапІэ ипашцэу Зэфэс Владислав ГьукІэ ыкьом икІалэ игъонэмысэу дунаим зэрехыжыгъэм фэшІ.

ИНВЕСТИЦИОННЭ ПРОЕКТХЭМ АТЕГУЩЫПАГЪЭХ

Адыгэ Республикэм и Премьер-министруу Къумпыл Мурат республикэм итурист-рекреационнэ комплекс инвестиционнэ проектхэм язэшлохынкIэ джырэблагъэ зэлукIэ зэхичгъагъ, министерствэ ыкIи ведомствэ зэфэшхьафхэу мы Ioфым епхыгъэу щытхэм япащэхэр ащ хэлэжъагъх.

Мы зэлукIэр ищыклагъэу зыкIыщытыгъэр туризмэм ылъэныкъокIэ инвестиционнэ проектхэу 2008 — 2012-рэ илъэсхэм ателытгъэ Федеральнэ программэу «Урысыем и Къыбл» зыфиорэм хагъхьагъэхэм ягъэцкIэн республикэм ихабзэ иорган пстэури здыхэгъэлэжыгъэным пай. ЗэлукIэм анахъэу зыщыхэплэгъэхэ Ioфыгъохэр зэпхыгъэхэр инвестиционнэ проектиплIыр: къушхьэлыжэ комплексэу «Ошгъутен», турист-рекреационнэ комплексэу «Хаджох», Свято-Михайловскэ турист комплексэу псауныгъэм игъэпIтэн фытегъэпсыхьагъэр, джащ фэдэу турист комплексэу «Партизанская поляна» зыфиорэр — гъэцкIэгъэнхэмкIэ

Ioфхэм языхтэ зыфэдэм уасэ етыгъэныр ары.

Адыгэ Республикэм и Премьер-министру зэрэхигъэунэфыкIыгъэмкIэ, республикэм инвестиционнэ IoфшIэныр нахьышIу зэрэщыхугъэр нэрылэгъэу нахь мышIэми (илъэсищым къыклоцI унэ инвестицихэр сомэ миллиард 30-м шъхьадкIыгъэх), Адыгэ Республикэм и Президентэу Тхьаклушынэ Аслъан зэрилътэрэмкIэ, турбизнесым иуцун регионым зэрэщыклорэм ипсынклагъэ икъоу уигъэрэзэнэу хьурэп.

— Республикэм ичIыопс-климатическэ амалхэм ягъэфедэн нахь кIэух дэгъухэр фэхъунхэм тыналэ тетымыгъэт хьуцтэп, — хигъэунэфыкIыгъэ Къумпыл Мурат. — Адыгеир экологием ылъэныкъокIэ анахь шъолъыр гъэшIэгъонхэм, амал дэгъухэр зилэхэм ащыщ. Хабзэм игъэцкIэкIо органхэм япшгъэрылтыр республикэм иэкономическэ ыкIи исоциальнэ «ландшафтхэм» зэхъокIыныгъэ афэшIыгъэныр ары, цыфэу ащ щыпсэхуэрэми ящы-

IаIкIэ зыкыгъэIэтыгъэнри ащ епхыгъэ шъыпкъэу щыт.

Мы илъэсымкIэ пшгъэрылтыр шъхьалэу къэуцугъэхэр: инженер инфраструктурэмкIэ псэуалъэхэм япхыгъэ проект-сметнэ документациер игъом зэхэгъэуцогъэныр, я VIII-рэ Дунэе инвестиционнэ форумэу «Шъачэ — 2009-рэ» зыфиорэм тегъэпсыхьагъэу зыкIэтхэгъэхэ инвестиционнэ проектхэм яграфик дэх имылэу зэшлохыгъэныр.

Шъугу къэдгъэкIыжыны: гухэлъ гъэнэфагъэ зилэ Федеральнэ программэу «Урысыем и Къыбл» зыфиорэм тегъэпсыхьагъэу Адыгэ Республикэм ирекреационнэ комплекс ихъыонигъэ мы илъэсым федеральнэ къэкIуапIэхэм ащыщэу сомэ миллион 336,4-рэ, республикэм ибюджет щыщ сомэ миллион 96,2-рэ, бюджетым къыхимыуыгъэрэ къэкIуапIэхэм ащыщэу сомэ миллиардрэ миллион 287,8-рэ пIуагъэхъанэу щыт.

Адыгэ Республикэм и Президент ипресс-къулыкъу

IoфшIэныр

ДЖЫРИ ХАХЪОУ ЫУБЛЭЖЪЫГЪ

Къызэтынэжыгъэ илъэсыр дунэе финанс кризисым къин къышIыгъагъэми, джы тызыхьагъэр ащ нахь дэгъуIoу хъуным тыщыгугъыщтыгъ. Ау, енэгугагъо, ар хэукъоныгъэшхоу щыткIэ. АщкIэ зы щысэу щыт IoфшIэн зимылэхэм япчъагъэ изытет, ащ зэхъокIыныгъэу фэхъуэрэр. Адыгэ Республикэм цIыфхэм IoфшIэн ягъэгъотыгъэнымкIэ икъэралыгъо къулыкъу и ГъэlorышIапIэ а къиныгъом изытет ехьылIэгъэ мониторингэу зэхищэрэм къызэригъэлъагъорэмкIэ, къызэтынэжыгъэ илъэсым иикIыгъо къыщыублагъэу джырэ нэскIэ IoфшIэн зимылэхэм атыхэрэм республикэм лъэгапIэу щырилэр проценти 2,5-м теуцагъэу тхьамэфэ заулэм зыпкъ итыгъ. Ащ къытшIуигъэшIыщтыгъ нахьышIум ылъэныкъокIэ зэхъокIыныгъэхэм тафакIoу ыублагъэу. Ау аужырэ тхьамафэм е щылэ

мазэм и 20-м къыщыублагъэу и 26-м нэсырэ палъэм къыгъэлъэгъуагъэр нэмыкI шъыпкъ. А пIалъэм IoфшIэн зимылэхэм атыхгъэхэм япчъагъэ процент 0,2-кIэ нахьыбэ хуыгъэ. IoфшIэн зимылэхэм алъытэхэи чэзыгум хагъэуцагъэхэр нэбгырэ 5107-рэ хуыттыгъэмэ, зы тхьамафэм къыклоцI ахэм япчъагъэ 5572-м нэсыгъ.

Къызэтеуцоным мы къиныгъор джырэкIэ зэрэпчъыжэр къэзыгъэлъэгъорэ нэмыкI щысэхэри щылэх. Гушылом пае, предприятияр зэфэшIыжыгъэным е шылажэхэрэр нахь макIэ шIыгъэным ехьылIэгъэ унашъо зышIыгъэ IoфшIапIэхэу республикэм итхэр зэкIэмкIи 261-рэ хуыттыгъэмэ, аужырэ тхьамафэм ахэм ясатыр Мыекъуапэ дэт IoфшIэпIищ къыхъуцагъ: МУП-у «Заказничым икIулыкъу» зыфиорэр, ОАО-у «Адыгеяагроснабь», ООО-у «ЛУКОЙЛ — Югнеф-

тепродукт» зыфиорэр. Джащ фэдэу къэралыгъо, муниципальнэ, унэ IoфшIэпIэ зэфэшхьафхэм къэуцунхэу е IoфшIэгъу пIалъэр агъэкIэ-кIынэу унашъо ашIыгъ. Ахэм ащыщых Мыекъопэ районымкIэ ООО-у «Майкопгипсострой», ЗАО-у «Нерудстройком», ЗАО-у «Кужорскэ чырбышгъэжъэ заводыр» зыфиохэрэр, къэралыгъо научнэ учреждениеу «ВНИИ-м и Мыекъопэ ушэтышIэ станциер», къалэу Мыекъуапэ имуниципальнэ предприятиеу «КультурэмкIэ ыкIи зыгъэлсэфынымкIэ къэлэ паркы» зыфиорэр, унэ предпринима-телэу Г. Ю. Алифиренкэр, ООО-у «Мастер» зыфиорэр. КъэшIэгъуае къэмыуцухэу ахэм Ioф ашIэнэу хуыгъагъэмэ хэбзIахьхэмкIэ бюджетым шIуагъэу къыфахьын алъэкIыщтыгъэр зыфэдызыр.

СЭХЪУТЭ Нурбий.

ТхылыкIэхэр

«ЗЭКIЭ ЦЫФЫМ ПАЙ»

ЩыIэныгъэ гъогу мыпсын-кIэм сыдигъуи зафэу рыкIоныр зыфэукIочIыгъэу, непи ар зыфызэшIокIэу, Теу-цожь районым ит къуаджэу КъунчыкIохъаблэ илъэс 81-рэм къехъугъэу щыпсэурэ усакIoу **ЛъэпцIэрышэ Исмахылэ** итхылыкIэу «ЗэкIэ цыфым пай» зыфиорэр бэмьшIэу къыдэкIыгъ. Ар ащ ияблэнэрэ тхылы. Усишгъэрэ

шэкIрэ фэдиз тхылым дэт, ахэм ащыщэу 3-р — поэмэх: «Къушхьэхэр», «Поэтиер», «Бжыхъэ» ыкIи кIэлэцIыкIухэм апае усэхэмрэ пшысэхэмрэ.

УсакIом икъуаджэ ехьылIэгъэ гушылапэр зытхыгъэр Хъаудэкъо Шыхьамыз. «ЩыIэныгъэр лъэмыдж бгъузэп» зыфиорэм ЛъэпцIэрышэм игъашIэ зыфэдагъэр, илэжъэкIо Iэшгъэ мыпшъыжэ, ащ дакIoу иакъыл щэрыо къызыфигъэлорышIэу зэрэусэрэр, итхыгъэхэм ягъэпсыкI къылуатэрэр, творческэ гъогу къурпэным усакIор зэрехуылэрэр, иунэгъо кIоцI, ибынхэм — зэкIэ усакIом пэкIэжыгъэр Хъаудэкъом ащ къыщыриIотыкIыгъ.

ЛэжъэкIо чанэу, усэныр игуапэу, цыфышIоу ары ЛъэпцIэрышэ Исмахылэ игъашIэ зыкызырэещи-гъэлъэгъуагъэр. Джы ахэм зы лъэныкъо къахэхуагъ — нахьыжэ лъапI: гузэхэшIэ инрэ гупшысэ куурэ бгъодэлъ, ныбжыым къыздихьырэ Iушыгъэмрэ шъэбагъэмрэ ахэм ягъус. Иусэхэр шIу ыльгъурэ икъуаджэ, ичыгу, Хэгъэгум, цыфхэм, ахэм ягумэкI-гукъэкIхэм, ящыIэкIэ-псэукIэ, къыткIэхъухэрэ сабыйхэм афэгъэхьыгъэх. УсакIор ыгуки ыпсэкIи цыфхэм зэрэпэллагъэр, ахэр зэрэзэхышIыкIыхэрэр, исатырхэмкIэ ядахэ ыломэ ренэу зэрэшIоигъор, иусэхэу адыгэбзэ жэбзэ дахэкIэ къиIотыкIыгъэхэм къахэщы. ТиусэкIо нахьыжэу ЛъэпцIэрышэ Исмахылэ тигуапэу «опсэу!» етэлэ, итхылыкIи лъэпэмафэ ыдзынэу тыфэлъаIо!

МАМЫРЫКЪО Нурьет.

ЫIЭХЭР ЧЫГУМ ФЭЗЭЩЫХ

— Тымрэ нымрэ чIыгур шIу слъэгъоу, IoфшIэным сыпы-щагъэу сапIугъ, — еIo Хьанэхъу Къадырбэч. — ЧIыгу хьасэм ущылэжъэныр тхьагъо, пIэ-шъхьытIукIэ чIыгум хэплъхьа-гъэм икъэкIыкIэ, ихэхуакIэ, ибэгъуакIэ уалтыплъэмэ, гъэ-шIэгъонэу бэ ахэплъэгъоштыр. КъэкIырэ лэжыгъэхэри хэтэ-рыкIхэри сабыи цIыкIум фэдэх, дэгъоу уадэлэжъэмэ бгъоштых.

«ЧIыгум ешIушIэрэм гуахъо ешхыжы», — еIo адыгэ гушы-лэжыым. Ащ мэхъанэу къыпкъы-рыкIырэ дэгъоу къыгурэIo Къадырбэч: чIыгур икIас, зэрэ-фолъэкIэу дэлажэ. Ичыгу хьасэ зэрэпсаоу лэжыгъэ ыкIи хэтэрыкI хэлъхьагъум фэхъазыр, гъатхэм пэплъэ. ТIэкIу шIагъэ ар пенсием зыщылэр, пенсие дэгъэу иI, ышхыни зыщылэни егъотых, ау чIыгум дэлэжъэныр щыгъупшэрэп. КъыгурэIo, зэхэшIэ пIэшъхьытIукIэ уихатэ къыщыбгъэкIыгъэм нахь дэгъу, нахь IэшIу зэрэщымылэр.

ХэтэрыкI зэфэшхьафхэр унэгъо хатэм къыщегъэкIых — картофыр, чыплъыр, морковыр, бжыныфыр, бжыныр, нэшэб-гур, помидорыр, къэбыр, хьыр-быдзыр, нашэр, къэбаскъэр, на-трыфыр. Къадырбэч зэкIэми икъоу ыналэ атырегъэгъы: игъом псы акIегъахъо, чышхьашъор

егъэушъэбы, чIыгъэшIур аре-гъэкIу. Щэнэутхэр зыхэлъ уцхэр амал иIэу ыгъэфедэхэрэп. Мы уахътэм ахэплъхьан нахь Ioф щымылэу ихьасэхэр хьазырых. Илъэс къэс ичыгухэр кIыма-фэрэ егъэхъазырых, яшIылэгъэн фаехэр егъэцакIэх.

Пхъэшхьэ-мышхьэ сад цIыкIуи иI Къадырбэч. Сатырэ дахэу щыгых мыIэрысэ, череш-нэ, чэрэз, къышцIэ, къужэ чыг-хэр. ЧышIэ шъхьаф афыхихыгъэ смородинэм, маркIом, зырджа-ем, сэнашхьэм. Мыхэр зэкIэ къэтIыхьагъэх, альпэсэмэ чы-гъэшIухэр ягъэкIугъэх, къутэмэ лыхэр апыупкIыгъэх.

Къадырбэч ихатэ узыхахьэкIэ олъэгъу чIыгум шIулъэгъушхо фыриIэу, IoфшIэныр икIасэу чIыгулэжыныным зэрэпылтыр. Поселкэххоу Инэм къэпкIу-хьагъэкIи, ащ фэдэу ихатэ зэ-ригъафэу, ылэжъэу унагъо къы-дэкIынэп. Унагъом исхэм бэдзэ-рым кIонхэр якIасэп, зэкIэ зы-фаехэр хатэм къыдахых.

— Чыгоу хэтэрыкIхэр е фэш-хьафхэр зыхэплъхьаштхэр кIымафэм жьогъэн фае, — еIo Къадырбэч. — Джащыгъум жъуагъэр мэтакъо, шъабэ мэхъу, шынэгъакIэ чышхьашъом къы-хэнэ.

ХЪУИТТ Шэбан.

Террористхэм зызэрэщыуухъумэщтыр

САМОЛЕТЫМ ШЪУИСЫМЭ...

Мы транспортыр зыгъэфедэхэрэр щынэгъончъэ зеклонхэм, терактхэр ащызэхамы-шэнхэм фэшI ащ фэгъэзэгъэ органхэр лъэшэу алъэплъэх, аулпэкIлх, къагъэгъунэх. Ау ащ пае къэмынэу террористхэм самолетыр аубытын е къагъэон алъэкIы. Ар сыди-гъокIи зыщышIуумыгъэгъупшэу, мы шапхэхэр жъугъэ-цакIэх:

* авиакомпаниеу зифэIo-фашIэхэр жъугъэфедэщтыр шъуфэсакъызэ къыхъушх;

* «экономикэ класскIэ» узекIоныр нахь щынэгъончэ. НахьыбэрэмкIэ террористхэм «апэр-р классымкIэ» къырагъажэ, штурм зыхуэкIэ ахэм арыс пасажирхэм закъуагъэбылтыхьэ;

* шъхьаныгъупчэм укIэлъы-рысэу, дэхьапIэм упэчыжъэмэ нахьышIу, террористхэм Iашэр къызыфагъэфедэмэ, нэмыкI тIысыпIэхэм укъаухъумэщт;

* уздежъэгъэ чIыпIэм занкIэу кIошт рейсыр бгъэфедэмэ нахьышIу, зыгорэм охътэ гъэнэ-фагъэкIэ щетIысэхьыщтым нахы;

* ащ фэдэ хуыгъэмэ, самолетым шъукIыкI. Ар зыщытырэ уахътэм къыклоцI террористхэм аубытынкIэ щынагъо;

* нэмыкI транспорт лъэпкъ-

хэм афэдэу самолетыми шъон-пытэ шъушъемишъу, нэм къы-кIидзэрэ шыгъын шъушыгъэу шъуимытIысхэ, ювелирнэ пкъыгъохэр зыпышIуумылтыхьэх.

Самолетыр террористхэм аубытыгъэмэ, гу къызэрэ-плъамагъэщтым фэшI, макъэ къэмыгъэIумэ нахьышIоу экспертхэм алъытэ. Джащы-гъум анаIэ къыптырадэщтэп, уахътэри нахь окъудыи. Ар шъоркIэ нахьышIу. Мы шап-хэхэри зыщышIуумыгъэгъупшэх:

* террористхэм къалорэр жъу-гъэцакIэ, зыфалорэр яшъут, анахь щынагъор шъуугкIэ къахэжъу-гъэш;

* анэгу шъукIэмыплъ;

* Iашэр къызыфагъэфедэмэ, зызыщыжъугъэбылтыщтым шъулыхьу;

* кIэлэцIыкIу шъуигъусэмэ, ар зэрэшъукIэлъырымыкIы-щтым, нахь щынэгъончъэу зэрэжъугъэтIысыщтым шъуыплъ;

* шъумагъэ къэшъумылэ, амал иIэмэ зышъумыгъэсыс;

* террористхэм шъуафыри-къун шъушIошIымы, шъуапэмы-уцужьымэ нахьышIу, гъусэ зэралэщтыр е къэрэ пкъыгъо зэралыгыщтыр зыщышъумы-гъэгъупш;

* гу къызэрэшъульамагъэ-щтым шъуыплъын фае;

* шъугу римыхьын къышъуа-гъэлъэгъугъэмэ къаIуагъэми шъумылтыгъэу е зэхэшъумыыхы фэдэ зышъушI;

* шъукъэгъэджы е шъулы-кIуатэ шъушIоигъомэ, шъуауп-чIыжымы нахьышIу;

* шхончкIэ къаохэмэ, кIэ-шъумытхъоу тIысыпIэхэм ащыщ зыкыжъугъэбылтыхь;

* агу римыхьын фэдэ доку-мент шъуIыгъымэ, къамагъэ-гъунэу жъугъэбылты;

* шъуисабыйхэм е шъуигуп-сэхэм ясурэтхэр ары нахь нэп-лэгъу къэшъушыштыр.

ШъумышIт, шъупсэ къы-зэрэжъугъэнэщтым шъу-пылэ, IэпыIэгъу къызэрэ-шъуфэхъушгъэр шъугу ижъу-гъэлъ. Ащ ишIуагъэ къэкIо. Мэфэ зауIэм къыклоцI терро-ристхэм цIыфхэр алыгъэху къыхэкIышъ, къин чIыпIэу шъузэрыфагъэм шъуемигуп-шысэным пае, къышъуфа-дэщтмэ, зыгорэм шъуедж, шъугушыI, зытежъугъэу. Тер-рористхэм ухъумэкIо органхэр къызэрадэгущыIэхэрэр, шъхьафит шъузэрашIыжы-щтыр шъугу ижъугъэлъ!

ЭКОНОМИКЭМРЭ ХЫЗМЭТЗЕХЪАНЫМРЭ

ЕГУГЪУРЭМ ХЭКІЫПІЭХЭР КЪЕГЪОТЫХ

Телъхьаплэхэм алъымыхуэху ыкы хэкыплэ пстэури агъэфедзэ акылыгъэ хэлъэу зифошлэн зэхэзыщэхэрэм сыдыгъокы гъэхъэгъэшлэхэр ашых. Ахэм афэдэхэм ящытху плотэныр атефэ ыкы ащ гуахъуи гушхуагы кьеты. Къытфалотагъэхэм ыкы къытагъэлъэгъуэгъэхэм джащ фэдэ зэфэхьысыж тагъэшлыгъ Мыекъопэ районым щылэжьэрэ ЗАО-у «Радуга» зыфилорэм тызыщэлэм ыкы ащ итхьаматэу Джармэкъо Хызыр гуцылэгъу тызыфэхум.

Джармэкъо Хызыр помидорым изытет еуплэкъу.

«Мыекъопэ» совхозу N 10-р 1994-рэ илээсым зэхэгъэкыжы ар Іахытфэу загощыжым, мы акционер обществэр зэхашъгъагъ. Джащ къышчыублагъэу джы къызнэсыгъэм производствэу зыпылхэм хэхъоныгъэхэр рагъэшыхэзэ ыпэкълэ лъэкъуатэх. Акционер обществэм фэбаплэр гъэфедэгъэныр иотраслэ шхъалэу щытми, Хызыр къытфалотагъэхэм нафэ къызэрашыгъэмкълэ, отраслыбэ къызэлъызыубытыр хызымэтшлэпэу ар гъэпсыгъэ. Фэбаплэм нэшэбэгъу, помидор, шыбжый зыфэпощтхэр къызэрэщэгъэкыхэрэм имызакъоу, садлэжыными пылхыж, илээс къэс нахьыбэ ашлызэ гектары 100-м нагъэсыгъэ садхэм мы Іэрысэу къарагъэтырэр зышъагъэтлылхэр гъэучыталъэу тонн 500 зычлэплхьан плъэкыштри агъэфедэ. Джащ фэдэу ежхэм чыгу Іахъу яІэри, бэджэндэу аштагъэри зэрэзэхтхэу гектар 600 фэдиз алэжы. Ахэм коцрэ тыгъэгъазэрэ къащэгъэкых. Лэжыгъэу къахыжырэр хызымэтшлэпэм ифэныкъоныгъэхэмкълэ агъэфедэ, акционерхэм лэжыгъэи тыгъэгъази аратых. Федэ къызэрагъэтыхэрэм ыкы акционер обществэм иэкономикэ хэхъоныгъэхэр фэзышлыхэрэм ащыщ хьалур къэгъэкыгъэным пае цехэу агъэпсыгъэри.

— 2008-рэ илээсым тифэбаплэ продукцие тонн 1190-рэ къедгъэтыгъагъэм, — къеІуатэ Хызыр, — 2009-рэ илээсым тонн 1640-м нэдгъэсыгъэ, тонн 500 Іэпэ-цыпэкълэ нахьыбэу Іудгъэкыгъэ. Ащкълэ зышлыгъэ къэкъуагъэр технологиякълэхэр гъэфедэгъэнхэм тызэрэтехьагъэр ары. Къызэтынэкыгъэ илээсым ыкълэхэм аджы дунаим анахь технологиие пэрыткълэ шалыгъэрэм тегъэпсыкыгъэ оборудование Израиль къышчытщэфыгъ, дгъэуцугъэ. Лотокхэм ахэдгъэтлысхъэхэзэ нэшэбэгъу-

рэ помидоррэ къэгъэкыгъэнхэм ар тегъэпсыкыгъэ. Ащ имызакъоу, Израиль ит фирмэ цырыло горэм зээгъыныгъэ дэтшыгъ гектариты хьурэ чыплэм фэбаплэ щытфигъэпсынуу. Ар зытшыкълэ фэбаплэхэм илээсым къыкълонцл продукциеу къядгъэтырэр тонн минихым нэдгъэсын тлэкышты.

Джырэ лъэхъаным производствэм пылэ пстэумкыи продукциеу иІугъэкыи зэкълэми анахь къыныгъоу ыкы къызэтыриІажэхэу гъэпсыгъэми, зигугъу къэтшырэ акционер обществэмкълэ ащ къыныгъоу гори пылэп. Зээгъыныгъэ къадэзышлыгъэхэм гъусэныгъэ пытэ къадырІау ренэу къащэшафэх. Москва къыкыхэзэ яавтомашинэхэмкълэ ахэм продукциер ащэ, Іуагъэкы. Чыплэ бэдзэршлыплэм щыщэнхэр зыкыи ящыклагъэп, ащи тлэкъу шылуагъэкълэу къыхэкы нахь мышлэми. Япродукцие идэгъугъэкълэ ялэпкъыгъу производителхэм атеклох. Сыда плэмэ экологии лъэныкъомкълэ кьэбзэ дэдэу щытх, зепщэнхэкли Іэрфэгъух, хэкълэдыкълэ афэхъурэп. Узхэмрэ хьацлэ-плацлэхэмрэ ябэныгъэнымкълэ щэнаутхэр агъэфедэхэрэп. Ахэм ачылпэкълэ биологиие шыкълэм теухагъэх. Нитрат лъэныкъомкълэ япродукцие икьэбзагъэ зымы емыпхыгъэ лабораторием ренэу рагъэуплэкъу. Арышъ, щэфаклохэм тхьаусыхэ къашлэу къыхэкырэр, шацлохэри ащ лъэшэу егъэразэх.

— Хьалур къызыщыдгъэкырэ цехэу тІлэм продукциеу къедгъэтырэр джырэклэ бэ плон плэкыштыгъэ, чыплэм шылуагъэкыным нахьыбэп, — лэжэкъуатэ икьэлотэн акционер обществэм итхьаматэ. — Ау тызыхэхъыгъэ илээсым цехым къытырэр хьалу тонн 25-м нэдгъэсын тыгу хэлъ. Ащ иІугъэкыи кыи пылэп, псынклэу зэбгырашы.

Тшлогъэшлэгъонэу тызыкълэупчІагъэхэм ащыщ агъэлэжьэрэ пчъагъэр зыфэдизыр, ялэжыпкълэ зынэсырэр, Іофшлэпэм ищылаклэ инэмкыл лъэныкъохэр. Ігуагъу ахэми Хызыр джэуапхэри къаритыжыгъэх.

— Дунэе финанс кризисым ыпкъ къыкълэу Іофшлэпэхэм ащыщыбэмэ ащылажэхэрэр нахь макълэ ашлыштыгъэхэми, — еІо ащ, — тэ ар зэхэтшлагъэп. Ары паклошъ, садлэжыным илээс кьэс хахьо зэрэфэтшырэм ишлыагъэкълэ, гъэрэкло нэбгырэ 15 хьурэ бригадаклэ ащ цызэхэтшагъ, илээсым зэкълэмкыи нэбгырэ шэкІ фэдиз тштагъэ. Непэ тиакционер обществэ нэбгыри 180-рэ шэлажъэ ыкы ащ къыхэхъожьы акционер 220-рэ хьурэ пенсионерхэу Іэпылэгъу тызыфэхъухэрэр. Ахэм ахьцэкыи, лэжыгъэкыи, дагъэкыи, нэмыкълэхэмкыи тшлыагъэ ятэгъэкы. Ащи изакъоп. Санаторнэ-курорт шыкълэм тетэу злэзэгъэнхэ фаеу хьухэрэм путевкэхэр къафэтэщэфых.

Социальнэ шылаклэм ылъэныкъокълэ Хызыр къылотэгъэхэм тядэлэузэ, тшлогъэшлэгъонэу тыналэ зытетыздэгъэ лъэныкъор ахэм къахэфагъэ джырэ лъэхъаным ащ фэдэ шыкълэхэм бэрэ уарихыплэнэу зэрэщымытым ыпкъ къыкълэу. Зэхэзыхыгъэ, рыхьылагъэ шылэми тшлэрэп, ау тшломыгъэшлэгъоньн тлэкыгъэп акционер обществэм иамалхэмкълэ пенсиехэр цагъэфедэхэу къызэриІуагъэр. Зэрэщытымкълэ, аныбжкълэ бзылфыгъэхэр илээс 50-м ыкы хулыфыгъэхэр илээс 55-м зынэхэкълэ ялэжыпкълэ дыкыгъоу хэбзэ пенсие афагъэуцуфэкълэ еж акционер обществэм имылыку шыщ пенсие араты. Унэгъо бюджетымкълэ ар Іэпылэгъушлэу зэрэщытыр гурылогъуаеп.

— Ащи изакъоп, — еІо Хызыр. — Тиакционер обществэ хозрасчет шыкълэм тегъэпсыкыгъэу подразделениитф цызэхэшагъ. Илээсым Іоф зэрашлагъэм ыкы Ілэхуэу къа-

гъэлъэгъуагъэхэм атегъэпсыкыгъэу зэфэхьысыжхэр тшлыхэзэ, шлхьафтынуу цыфхэм ахьщэ дэгъу аІукълэжъу бэрэ къыхэкы. Мэзэ лэжыпкълэм фэгъэхьыгъэу къэплон хьумэ, хэгъэунэфыкыгъэмэ хьуштрэ районым ит хызымэтшлэпэхэу нахьыбэу къызышъагъахэхэрэм тызэрэщыщыр. Арышъ, Іофшлэпэр зэкълэми алъытэ, егугъухэзэ мэлэжъэх.

Мы мафэхэм фэбаплэм Іофшлэпэхэр еІушщыгъэу зэрэщыклохэрэр тлэгъугъэ ахэм Хызыр тазычлэшэм. Помидоршлэпэхэр аныбжыкълэ Іахьитлоу гошчыгъэх. Нахь лъагэхэм апидзэу ригъэжыагъ, ахэр яинагъэкълэ дэшхом фэдизых плэми хьуштрэ. Нэшэбэгъушлэпэхэр джырэклэ инхэп. Анахъу тшлогъэшлэгъоныгъэр къагъэкыхэрэм зэрэдэлэжъэхэрэ шыкълэр ары. Лоток цыкълухэм помидорхэри нэшэбэгъухэри лэжъо зырызхэу арысых. Ахэм трубка псыгъо цыкълухэр къаІуаллэх. Чыгыгъэшлэхэр зыхэгъэкълухэзэ псыр ахэм а трубка цыкълухэмкълэ алэклагъахъэ. А шыкълэм гъонткълэ псыІэкълэ гъэхьаІэкълэ еджэх. ЕІлани цыфкълэу имышчылагъэу, а Іофшлэпэр компьютерым автоматикэ шыкълэм тегъэпсыкыгъэу егъэлорышлэ. Джащ фэдэу къэ-

палъ нылэп иІэр, — еІо Хызыр ахэм тыналэ зэрэтетыздэгъэм гу къылытагъэу. — Ащ ыуж шлыагъэ къатыжырэпышъ, Ілэхэмкълэ зэблэтэхъух. Осэ бэдэдэ ямыІэу ахэр къэтэщэфых, иІлалъэ къызыскълэ зэблэтэхъух. ЕІлани къасло сшлэиІу мы илээсым ушэтын шыкълэм тегъэпсыкыгъэу болгарскълэ заджэхэрэ шыбжый лъэпкъэу Голландием къышчытщэфыгъэм икьэгъэкыи тызэрэфежыагъэр. Ащ дэгъоу зыкызыгъэлъагъокълэ, адрэ культурэхэм афэдэу тапэкълэ нахь зедгъэушъомбгъуштрэ.

Акционер обществэм ифэбаплэхэм нэшэбэгъу гектаррэ ныкъорэ ыкы джащ фэдиз помидор къащэгъэкых. Хызыр къызэриІуагъэмкълэ, мэкуогъум ехьулэу уасэхэр къеІыхыхышъ, нэшэбэгъум иІугъэкыи ащ цызэпагъэу ыкы ятлонэрэ гъэтлысыгъом зыфэгъэхъазырыгъэныр рагъажъэ. Помидорымкълэ ащ фэдэп. Агъэтлысыгъэм тыгъэгъазэм нэс плэми хьунэу продукцие къырагъэтышъ, ащ ыуж ятлонэрэ гъэтлысыгъом изыфэгъэхъазырын рагъажъэ. КІэкълэу къэплон хьумэ, фэбаплэм илээсым продукцие къырамыгъэтэу къыхэхэрэ Ілалъэр бэп. Джащ фэдэу

кыгъэхэм къапидзэрэ къэгъагъэхэм ящыкълэгъэ опылиениери гъэшлэгъонэу гъэпсыгъэ. Ащ пае чыбжъэхэр агъэфедэх. Ахэр зэрысыхэрэ набгъохэр къэмлэнэу цыкълум фэдэу гъэпсыгъэхэу чыплэ-чыплэу пылэагъэх.

— Чыбжъэм шлыагъэ къытэу Іоф ышлэным пае зы мэзэ

икІэхым къэІуагъэмэ хьуштрэ зэфэхъафхэр къызэлъаубытхэзэ зэрэлажъэхэрэм ишлыагъэкълэ акционер обществэм иэкономикэ хэпшыкълэу агъэпытэн зэралъэкырэр.

СЭХЪУТЭ Нурбий.

Сурэтхэр тезыхыгъэр Іэшъынэ Аслъан.

Зэхъоклыныгъэхэм япалальэ къэсыгъ

Урысые Федерацием и Къэралыгъо Совет изэхэсыгъоу щылэ мазэм и 22-м Кремлэм щыкӀуагъэр хэгъэгум иполитическэ системэ хэхъоныгъэ зэришӀышт Ӏофыгъохэм афэгъэхьыгъагъ. Ар Урысые Федерацием и Президенттэу Дмитрий Медведевым зрищагъ. Джащ фэдэу зэхэсыгъом хэлэжъагъэх УФ-м и Правительствэ и Тхьаматэу Владимир Путин, УФ-м исубъектхэм япашхэм анэмыкӀэу, ВПП-у «Единэ Россием», КПРФ-м, ЛДПР-м ыкӀи политикэ партией «Справедливая Россия» зыфиӀорэм япашхэр. Мы зэхэсыгъом апэрэу Урысыем иполитическэ системэ ихэхъоныгъэ епхыгъэ Ӏофыгъохэм щатегушылагъэх. Хэгъэгум иполитическэ системэ зэхъоклыныгъэхэр фэшӀыгъээнхэм ехьылӀэгъэ Ӏофыгъоу къалэтыгъэм еплӀыкӀэу фырялэхэр зэдгъашӀэхэ тшӀоигъоу партиехэм якъутамэхэу тиреспубликэ щылэхэм япашхэм ащышхэр гушыӀэгъу тшыгъэх.

— **УФ-м иполитическэ партией «Единэ Россием» и Адыгэ чыплэ къутамэ иполитсовет и Секретарэу Ізшэ Мухьамэд:**

— Дунаир зы чыплэ итэп, уахтэм зызэблехъу. Ащ дакӀоуи политическэ системэм зэхъоклыныгъэхэр фэшӀыгъээнхэ фае. УФ-м и Президенттэу Дмитрий Медведевым къырихьыжъэгъэ Ӏофыгъор игъо шыпкӀэу щытыгъ. Тикъэралыгъо илӀышхьэхэр, регионхэм, партиехэм япашхэр

зэхэгущыӀэжъхи, къэралыгъом и Президент къахилхьэгъэ Ӏофыгъоу политическэ системэм зэхъоклыныгъэхэр зэрэфашӀыштхэм зэхэсыгъом щытегушылагъэх. Хэдзынхэр къызысхэкӀэ партией зыкӀэ-зыгъэлъагъохэрэр нахьыбэ мэхъу зэпытых. Ау ухадзыгъэ къодыекӀэ хъуштэп, улэжъэ-жышӀыгъу, Ӏофышхэ пшӀэн фае. Ащ пае зэхэгущыӀэжъхи, унэшо гъэнэфагъэхэр ашыгъэх. ГушыӀэм пае, партиехэр зэтемыгушыӀэжъхэу, зэрэмыубыжъхэу джы зэфэдэхэу гъэзетхэми, телевидениеми къарыханхэу амал ялэшт. Ау етлани зэгурымыӀоныгъэ, зэмызэгъыныгъэ азыфагу къызыхьэкӀэ, судым занкӀэу зыфагъэзэн алъэкӀышт. Тэрэми, мытэрэзу зекӀуагъэхэми, судыр ары унэшо гъэнэфагъэ зышӀын зылӀэкӀыштыр. Етлани зы Ӏофыгъу. Партией нахь цыкӀлэхэм цыф пчъагъэр афигъэкъурэп, макъэу ялэр нахь макӀэш, ахэр хэдзынхэм защыхэлэжъэнхэ ыкӀи зыщыхадзынхэ алъэкӀыштыр УФ-м и Къэралыгъо Думэрэ чыплэ Парламентхэмр ары. Политическэ партией «Единэ Росси» нахь партиешхош, хэ-

дзынхэм адэжъ къоджэ псэуплэхэм, къэлэ ыкӀи район советхэм ялӀыкӀохэр депутатэу зэрэхадзыштхэм пылтых. Ащ фэдэ зыхьукӀэ цыфхэм нахьыбэу Ӏоф адашӀэ, яшӀуагъи нахь арагъэкӀы. Мыдрэ партией анахь цыкӀлэхэр макӀэ зэрэхьухэрэм къыхэкӀэу, чыплэ пстэуми алъыӀэсынхэ алъэкӀхэрэп. Ащыгъум тауштэу ухадзыштыр? Непэ партией «Единэ Россием» къыфэмыразэхэри щылэх. КъызгурӀо, щыкӀагъэ горэхэри имылэхэу щытэп. Ау кризисыр пштэмэ, партией ипашэ унашъоу ышӀыхэрэм яшӀуагъэкӀэ ар нахь къытфэпсынкӀагъ.

Политическэ системэм зэхъоклыныгъэхэр бэшӀагъэ зыфашӀынхэ фэагъэр. ІзкӀыб къэралыгъохэр пштэмэ, политическэ системэу ахэм арылӀыр зыпкӀэ ит пфӀоштэп, непэ къызнэсыгъэм зэхъоклыныгъэхэр фашӀых. Сыда пӀомэ цыф пстэури ыгъэрэзу джыри политическэ системэ щылэп... НахьышӀум ылӀэныкӀокӀэ зэхъоклыныгъэхэр фэхъунхэу ары мыр зыкӀашӀыгъэр. Къэралыгъо Думэм чыплэхэр къышӀыдзыхыгъэ партиехэм ямызакъоу, ащ хэмыфэгъэ партией

хэм ялӀыкӀохэри мы зэхэсыгъом къыщагъэгущылагъэх.

— Процент ныкӀо нахь зымылэ партиехэри зыгъэгумэкӀхэрэр тшӀэнхэ фае, сыда пӀомэ а процент ныкӀор зымакӀэхэри къэралыгъом ицыфых, — къыӀуагъ Д. Медведевым.

Тидемократие ныбжыкӀ, партиехэми бэп аныбжыр. Ахэр зыпкӀэ ибгъэуцонхэ хъумэ хэкӀыпӀабэмэ уалыхъун фае. Арыш, мыщ къышӀуцунхэп, джыри зэхэгущыӀэжыштыр, унэшо гъэнэфагъэхэр ашыштыр.

УФ-м и Коммунистическэ партией икътутамэу АР-м щылэм иапэрэ секретарэу Валерий Сороколет:

— Сэ зэрэслытэрэмкӀэ, зэхэсыгъом зыщытегушыӀэгъэхэ Ӏофыгъор игъо шыпкӀэу щытыгъ. Хэгъэгум иполитическэ системэ ихэхъоныгъэ епхыгъэ Ӏофыгъохэм УФ-м и Президенттэу Д. Медведевым ыналэ зэрэтыридагъэр лӀэшэу сигуапӀэ хьугъэ, осэ ин естыгъ. Сыда пӀомэ ильэс пчъагъэ хьугъэу коммунистхэр мы Ӏофыгъом тегушылэх, хэдзынхэм ялӀэханэ административнэ кӀуачӀэу ялэр зэрагъэфедэрэр зэрэмы-

тэрэзыр ыкӀи ащ дебгъэштэнэу зэрэщымытыр къыраӀотыкӀы. Арыш, Президентым къызэриӀуагъэу, процентитӀур коммунистхэм, зы процентыр партией «Справедливая Россия» зыфиӀорэм къызырахьырэр дэгъу, ау ащ ишыпкӀаплэ тэрэзуу къэгъэлъэгъуагъэ хьурэп. Хэдзынхэр кӀохэ зыхьукӀэ цыфхэм Ӏофы зырагъэшӀыш, зыфэе партиехэм амакӀэхэр афатыр. Ау зэфэхьысыжъхэр ашӀыхэкӀэ партией пӀпчэ процентэу ыхьыгъэм елӀытыгъэу хэдзынхэр «щымылагъэхэу» алъытэ. Сэ сишӀошӀыкӀэ, суд системэм иӀофышӀэхэр мы Ӏофым хэшӀыкӀ фырялэу екӀолӀэнхэ фае. ШыпкӀагъэ ахэлъэу, гъэцӀэкӀэло органым емыпхыгъэхэу унэшо гъэнэфагъэхэр ашынхэ фае. Джащыгъум гъэпцӀагъэ хэмылӀэу хэуконыгъэхэр къыхагъэщынхэ алъэкӀышт. Джащ фэдэу Президентым Ӏофыгъоу къырихьыжъагъэм гугъаплэ къеты политическэ партией ялӀыкӀохэм ащышхэр хэбзэгъэуцу органхэм ахэлэжъэнхэ алъэкӀышӀу. ГъунапкӀэу агъэнэфагъэр проценти 7-м къышӀэгъэжъагъэу проценти 5-м нэсэу къызылӀыкӀэ, хэбзэгъэуцу органыр «зы партией системэм» техьан ылӀэкӀышт. Арэуштэу зыхьукӀэ, ыпӀэкӀэ Советскэ Союзым и Коммунистическэ партией къышӀышӀыгъэм фэдэ хъункӀэ энэгъуагъо.

*Адгъушылагъэр
КІАРЭ Фатим.*

Псауныгъ

ИЛЬЭСЫМ ИЛЬЭБЭКЪУШӀУХЭР

Къэралыгъом исоциальнэ политикэ илӀэныкӀо анахь шхьалэхэм ащыщ цыфхэм япсауныгъэ къэухъумэгъэным исистемэ ифэшӀуашэм тетэу зэхэщэгъэныр. ИкӀыгъэ ильэсым ыкӀэхэм адэжъ министрствэ ыкӀи ведомствэ зэфэшхьафхэм яилӀэхэ зэфэхьысыжъхэм тигъэзетеджэхэр защытэгъэгъуазэхэм, Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымкӀэ и Министерствэ иӀофшӀагъэхэми кӀэкӀэу такъытегушыӀэгъагъ. Непэ джыри ахэм ащышхэм ягугъу къэтшӀы тшӀоигъу, сыда пӀомэ цыфым ипсауныгъэкӀэ, республикэм щыпсэухэрэмкӀэ мэханэ ялэу щыт.

Пстэуми апэу къыхэдгъэщын цыфхэм медицинэ ІзпыӀэгъу ягъэгъотыгъэныр республикэм лӀэгэпӀищ системэм («трехуровневая система» зыфаӀорэм) тетэу зэрэщызэхэшагъэр. Апэрэ ыкӀи ятӀонэрэ лӀэгэпӀэхэм ахэхьэз ФАП-хэм къащегъэжъагъэу район гупчэ ыкӀи къэлэ сымэджэщхэу цыфхэм апэрэ медицинэ ІзпыӀэгъур зышарагъэгъотыхэрэр. Ящэнэрэм — псауныгъэр къэухъумэгъэным иучреждениехэу хэушхьафкыгъэ медицинэ ІзпыӀэгъу нахь ин, непэрэ технологиякӀэр къызыфагъэфедэз, цыфхэм языгъэгъотыхэрэр ары хахьэхэрэр. Мыхэм (ящэнэрэ лӀэгэпӀэм) АдыгеймкӀэ ахэтэу тилӀхэр республикэ клиническэ сымэ-

джэщхэр, диспансерхэр арых. Аужырэ ильэсхэм мы медицинэ учреждениехэм оборудованией ялэ хьугъэм, диагностикэ шыгъэным, Ізэным итехнологиейеу специализтхэм къызылӀэлагъэхьагъэхэм яшӀуагъэкӀэ, республикэм икӀыхэу нэмыкӀ чыплэхэм къащӀӀэзэнхэу кӀохэрэм япчъагъэ къышыкӀагъ. Мары, пчъагъэхэм къызэрагъэлъагъорэмкӀэ, **2008-рэ ильэсым республикэм щыпсэурэ нэбгырэ 1906-мэ Адыгейм ІзпыӀэгъу шарагъэгъотын амылӀэкӀыгъагъэмэ, 2009-м ахэм афэдэхэр нахь макӀэ хьугъэх — нэбгырэ 1475-рэ нэмыкӀ чыплэхэм къащӀӀэзэнхэ фаеу агъэкӀуагъэр.** Мы чыплэм къышыӀогъэн фае непэ медицинэр зынэсыгъэ лӀэгэпӀэхэм амалэу къатыхэрэм ащышӀыбэ джыри республикэм имедицинэ учреждениехэм зэрэмылэр, ащ къыхэкӀыкӀэ, чыплэ зэфэшхьафхэм ащылэ клиникэхэм яӀэпыӀэгъу тилӀыфхэм ящыкӀагъэу бэрэ къызэрэхэкӀырэр. Ахэм афэдэ **федеральнэ медицинэ учреждениехэм икӀыгъэ ильэсым нэбгырэ 567-рэ агъэкӀуагъ, ахэм кӀэлэцыкӀыуи 121-рэ ахэтыгъ. ИкӀыгъэ ильэсым къыкӀоцӀ кӀэлэцыкӀыу 3373-мэ санаторие зэфэшхьафхэм къащӀӀэзэгъэх.**

Тигъэзет игугъу къышӀытшыгъагъ гъэмафэм ыкӀэхэм

ыкӀи бжыхьэ мазэхэм ялӀэхьан аллергия узыр зилӀэхэм ащышхэр ОАО-у «Адыгеятурист» зыфаӀорэ зыгъэпсэфыплэ чыплэу жыкӀэщӀэплэ органхэм зышӀӀэзэнхэ алъэкӀырэм министерствэм зэригъаӀохэрэр. Мары 2008 — 2009-рэ ильэсхэм ахэм афэдэ нэбгыри 180-рэ а чыплэм щылагъ.

Сыд фэдэрэ предприятие, организацие, учреждение пштагъэми, гъэхьагъэу ышӀын ылӀэкӀыштыр бӀкӀэ елӀытыгъ ащ щылажъэхэрэм ӀофшӀӀэкӀэ амалэу ялэм. Псауныгъэр къэухъумэгъэным иучреждениехэм экӀэми ящыкӀэгъэ аппаратурэ ыкӀи оборудование ягъэгъотыгъэным икӀыгъэ ильэсми министерствэм Ӏофышхо дышӀагъ. А лӀэныкӀомкӀэ ІзпыӀэгъушӀу къафэхьугъэх республикэ программэ 7 аштэн ыкӀи ахэм къыдалытэщыгъэ Ӏофыгъохэм апае мылӀыкӀу къафатӀушӀын зэралӀэкӀыгъэр. ГушыӀэм пае, **Адыгэ республикэ клиническэ сымэджэщым травматологиимкӀэ, урологиимкӀэ, офтальмологиимкӀэ иотделениехэм икӀыгъэ ильэсым сомэ миллион 15 аосэ оборудование арагъэгъотыгъ, МыекӀопэ къэлэ сымэджэщым — миллион 3, Адыгэ республикэ онкологии диспансерым — сомэ миллион 2 аусэ ачӀагъэуцагъ.**

ЛӀэбӀэкъушӀухэм ащыщ медицинэр профилактикэ шӀы-

гъэным и Гупчэ епхыгъэу «Псауныгъэм игупчэ» зыфиӀорэр къызӀэлухыгъэным икӀыгъэ ильэсым ибэдзэогъу мазэ къышӀэгъэжъагъэу Ӏоф зэрэдашӀэрэр. Мы лӀэхъаным ехьулӀэу ащ сомэ миллион аосэ оборудование чӀагъэуцагъ, мэзаем и 1-м гупчэм ӀофшӀэныр ригъэжъэшт.

Медицинэ учрежденией республикэм итхэм яматериальнэ-техническэ базэ гъэпытгъэныр министерствэм къызэрэдхьурэм игугъу къэтшӀын хъумэ, **Адыгэ республикэ клиническэ сымэджэщым** мы лӀэхъаным зэхъоклыныгъэу фэхъухэрэр къыхьыгъэщынхэ плӀэкӀыштыр. Ащ **щыкӀорэ гъэкӀэжъын ӀофшӀэнхэм республикэ бюджетым щыщ сомэ миллион 20 апӀлухагъ.** А сымэджэщым итеплӀэ зэзыхьокӀышт, сымаджэхэмкӀи, медицинэ ӀофышӀэхэмкӀи отделециехэр нахь гуӀэтыплэ зышӀышт гъэцӀэкӀэжъын, гъэкӀэжъын ӀофшӀэнэу мы ильэсым Адыгэ республикэ клиническэ сымэджэщым щыкӀоштхэм сомэ миллион 78-рэ апӀлуханэу бюджетым къышӀыдӀэтылагъ.

Къэралыгъо ыкӀи муниципальнэ медицинэ учрежденией хэм ямызакъоу, унэ мылӀыкӀэ къызӀэлухыгъэ хьугъэхэри мы системэм къыхахьэхэу аублагъ. Ахэм афэдэ икӀыгъэ ильэсым иӀоныгъо мазэ къышӀэгъэжъагъэу Адыгейм щылэжъэрэ гемодиализ Гупчэр. А

гупчэр непэ медицинэ наука зынэсыгъэ лӀэгэпӀэхэм адиштэрэ оборудованиекӀэ зтегъэпсыхьагъ, жижъэжъыехэр узырэ нэбгырэ 82-мэ медицинэ ІзпыӀэгъу ащ шагъоты. Адыгэ Республикэм псауныгъэр къэухъумэгъэнымкӀэ и Министерствэ гухэлэ зыдильгъ ыпшӀэкӀэ зигугъу къэтшӀыгъэ гемодиализ Гупчэм фэдэ мы ильэсэу тызыхьагъэм Адыгэ-къалэ къышӀыдӀэлухыгъэнэу. Джащ фэдэу фирмэу ООО-у «Виддер-А» зыфиӀорэм компьютернэ томограф МыекӀопэ къэлэ сымэджэщым ишагу дэт псэуалӀэхэм ащыщ чӀигъэуцагъэу, цыфхэм томографияе афешӀы.

Мыхэм ыкӀи нэмыкӀ лӀэбӀэкъушӀоу псауныгъэр къэухъумэгъэнымкӀэ республикэ къулыкӀум ышӀыгъэхэм яшӀуагъэкӀэ, демографией ылӀэныкӀокӀэ зэхъоклыныгъэхэр щылэхэ хьугъэ. Пчъагъэхэм къызэрагъэлъагъорэмкӀэ, мы **аужырэ ильэситӀум къыкӀоцӀ сабыеу къэхьурэм хӀэуагъ. 2009-рэ ильэсым имзэ 11 республикэм сабый 5033-рэ къыхьухагъ** (зэжъугъапш: 2007-рэ ильэсым — сабый 5180-рэ, 2008-м — 5600-рэ).

Ау гъэхьэгъэшӀухэр шӀлэхэми, Ӏоф зыдӀшӀэгъэн фэе лӀэныкӀоу мы къулыкӀум ыпашхьэ итыр, щыкӀагъэу щылэр зэрэмымакӀэр гъэнэфагъэ. Ар къагурӀоу къулыкӀум ипашы, зӀкӀэ ащ щылажъэхэрэми.

ЖАКІЭМЫКЪО Аминэт.

2010-рэ ильэсыр — кӀэлэегъаджэм и Ильэс

КӀЭЛЭЕГЪЭДЖЭ ШЪЫПКЪ

Мы гушыӀэхэр фэбгъэзэн-хэ ильэӀынэу кӀэлэегъэджэ макӀэн нелэ тилэр. Ахэм зэу ащыщ зигугъу кӀэсшӀымэ сшӀоигъо ХъацӀыкӀу Маринэ. Ильэс 16-м кӀехъугъэу мы бзылъфыгъэр Красногвардейскэ районым ит селоу Преображенскэм иеджапӀэу N 14-м урыс классхэм адыгабзэмрэ литературэмрэ ащарегъэхьы. Исэньхат фэшыпкӀэу зэрэлажыэрэм кӀуачӀэ кыри-тызэ, Маринэ ригъэджэрэ кӀэлэцӀыкӀухэм адыгабзэр дэгъоу аригъэшӀэным, ар шӀу альэгъуным ишъыпкӀэу пыл.

— Урыс кӀэлэеджакӀохэр ебгъаджэхэ хъумэ, зэкӀэми анахь шъхьалэр ахэр адыгабзэм рыгушыӀэнхэ ыкӀи рытхэнхэ амал алӀкӀэлъхъэгъэныр ары, — еӀо М.ХъацӀыкӀум. — Ильэс еджэгъум иапэрэ ильэсныкӀтор жэрыӀо творчествэм фэгъэхьыгъэу сшӀошӀэн зэхэсэщэ, ятӀонэрэ ильэсныкӀом адыгабзэм хэт хъарыфхэм кӀэлэеджакӀохэр нэӀуасэ афэсэшӀых, ахэр зэпытэу зэрэптышӀтхэр агурызгъэӀоным сыналэ тесэгъэты. Адыгабзэр кӀэлэеджакӀохэм зэхашыкӀыным ыкӀи ар шӀу альэгъуным фэшӀ екӀолӀэкӀэ зэфэшъхьафхэр сэгъэфедэх. Урыс кӀэлэцӀыкӀухэмкӀэ мы предметыр зэрэкиныр кыдэслыгътэзэ, зэдгъашӀэрэм инахьыбэр урокым шыцэхэтфэты, унэм щагъэцӀэкӀажыӀэнэу ястырэр нахь макӀэ сэшӀы. Урок пӀпчъ зэдгъэшӀэгъэ гушыӀэхэр кыыщыкӀэтӀотыкӀыжыкӀых, ахэр зэпыбгъэузонхэ зэрэпӀыкӀышӀт шыкӀлэхэм татэгъушӀы. ТӀкӀугъэ материалыр кӀэлэцӀыкӀухэм нахь кӀагурыӀоным пае, джэ-гукӀэ шыкӀлэхэр, нэрылгъэу ӀэпыӀэгъухэр сэгъэфедэх, джашыгъум кӀэлэеджакӀохэм адыгабзэр нахь кӀагурыӀоу сыхӀплӀэ. Сурэт кӀясэргъэлыгъэу,

ащ ит пкыгъохэр гушыӀэ зырызэу сабийхэм кӀаӀо, етӀанэ зэгъусэ гушыӀэхэр, гушыӀэхыгъэхэр зэхэтэгъузох. ГушыӀэм пае: **кӀуае, кӀуаер шъабӀ. Сашэ кӀуае ешхы. КӀуаер Ӏанэм телъ.** Мы гушыӀэхэр ыкӀи гушыӀэхыгъэхэр бэрэ кыкӀэпӀотыкӀыжыкӀыхэмэ, кӀэлэеджакӀохэм нахь псынӀкӀэу зэрагъашӀэх. УблӀпӀэ классхэм арысхэр зы чӀыпӀэ исынхэмкӀэ кӀын кыызэрашӀыхурэр кыдэслыгътэзэ, гушыӀэр зэрагъэшӀэнымкӀэ амалышӀу кӀэзыгыр «действие» кыызэрыкӀыр шысэхэр сэгъэфедэх. ГушыӀэм пае: **кӀэтэдж, тӀысыжъ, пчӀэр кыӀух, пчӀэр фэшӀыжъ** зыфилорэ гушыӀэхэр. Мы зэкӀэри кӀэлэеджакӀохэм кыкӀаӀотыкӀыжыкӀызы, адыгабзэр нахь дэгъоу кӀагурыӀо. Хэукъоныгъэу хашыхьагъэхэр гъэтэрэзыжыкӀыгъэнхэм пае тызэгъусэу зэфэхьысыжхэр тэшӀых, анахъу тыналэ зытедгъэтын фӀе лӀэныкӀохэр кӀэ-тэгъэнафэх.

Уимыныдэльфыбзэ зэбгъэ-шӀэныр псынӀкӀэп, ар дэгъоу кыгурыӀо ХъацӀыкӀу Маринэ. Ащ кыыхэкӀыкӀэ шъырытыныгъэ ыкӀи рӀхъатыныгъэ хэлъэу урыс кӀэлэеджакӀохэм Ӏоф адешӀэ. Ригъаджэхэрми, Ӏоф зыдишӀэхэрми агурыӀо, шъхьэкӀэфэныгъэ кыфашӀы. АпшӀэрэ категория зилэ кӀэлэегъадж. Ильэс зэкӀэлъыкӀохэм исэньхат фэшыпкӀэу Маринэ зэрэлажыарэр кӀеушы-хьаты кыфагъэшъошӀэгъэ цытхьуцӀлэхэм япчъагъэ. Адыгабзэмрэ литературэмрэкӀэ егъэджгъэнхэмкӀэ гъэхъэгъэшӀухэр зериӀэхэм пае 2002-рэ ильэсым АР-м гъэсэныгъэмрэ шӀэныгъэмрэкӀэ и Министерствэ и Цытхъу тхылъ кыфагъэшъошагъ. 2007-рэ ильэсым зэхашгъэ республикэ зэ-нэкъокъум иноминациеу «Адыгабзэмрэ литературэмрэ яегъэдженкӀэ АР-м икӀэлэегъэджэ анахь дэгъу» зыфилорэм текӀоныгъэр кышчыдихыгъ. Творческэ екӀолӀакӀэхэр кы-

гъотыхэзэ, ӀофшӀэн зэрэзехи-щэрэм фэшӀ 2009-рэ ильэсым АР-м гъэсэныгъэмрэ шӀэныгъэмрэкӀэ и Министерствэ ирзэныгъэ тхылъ кыратыгъ. НэмыкӀ гъэхъагъэу мы кӀэлэегъэджэ шлагъом иӀэри макӀэп. Ау ежъ ышъхьэкӀэ анахь шъхьалэу кыыхигъэщы-рэр ригъэджэрэ кӀалэхэм, Ӏоф зыдишӀэрэ коллективым зэрагурыӀорэр ары.

НэмыкӀ лъэпкӀэхэм кӀахэ-кӀырэ кӀэлэеджакӀохэм тины-дэльфыбзэ зэрагъэшӀэным, ащ реджэнхэ ыкӀи рыгушыӀ-Ӏэнхэ амал яӀэным, адыгабзэр зэрэбаир агурыгъэӀо-гъэным пае Ӏофышхо зышӀэ-рэ ХъацӀыкӀу Маринэ гушыӀэ дэхабэ епӀолӀэныр тефӀ. ӀэпӀэ-Ӏэсэныгъэшхо зыхэлъ кӀэлэ-егъаджэм игухэлъышӀухэр зэ-кӀэри кыдэхъунхэу тыфӀ-лӀалэ.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.
Суретым итыр **ХъацӀыкӀу Маринэ** кӀэлэеджакӀохэм урокыр кӀафӀелуатэ.

Цытхъур кыӀэлэжыгъэу дунаим ехыжыгъы

Зигугъу кӀэсшӀымэ сшӀоигъо Хъэлэщтэ Мосэ Теуцожь районым ит кӀуаджэу Гъобэкъуае 1935-рэ ильэсым кыышыхъугъ, шапӀугъ, ау шыӀэныгъэм Кошхьаблэ ыхьы-гъэу ащ ильэсыбэрэ дэсыгъ, иду-най шихъожыгъ. Мосэ (Воло-декӀэ еджэщтыгъэх) ятэ колхоз тхьаматэщтыгъ, янэ кӀэлэегъэ-джагъ. Ахэм кыызэрахэкӀыгъэр ымыгъэгъуашӀу ежыри еджапӀэм дэгъу дэдэу шеджагъ. Нэужым ин-ститутым чӀахы, ари анахь дэ-гъухэм ащышӀу кыуухыгъ. Ин-ститут ужым пчыхъэ еджапӀэм пащэ фашыгъагъ. ЗилофшӀэн гу-етыныгъэшхо хэлъэу зыгъэца-кӀэрэмэ Мосэ ащышчыгъ. Ныб-жыкӀ нахь мышӀэми, мыпшгы-жъэу, ежъ ышъхьэ Ӏоф ыпӀэ ри-мыгъэшъэу, ригъаджэхэрэм шӀэныгъэ тэрэз зэраригъэготы-щтым, гъогу занкӀэ зэрэтырищ-щтхэм пылтыгъ.

ӀофшӀэныр зыригъэжыагъэм ыуж бэ темышӀу институтым шы-деджэгъэ пшъашӀэхэм ащыщ шъхьэгъусэ фэхъугъагъ. Нэужым Гъобэкъуае шӀукӀаерэ дэсыгъэхэу Асыет янэ сымаджэ хъугъэ. Ным изэкъуагъ, пхъу закъом нэмыкӀ зышыгъугъын шылагъэп. Асыет ныр ылыгъынэу зэкӀом Моси янэ-ятэхэм лъагъэкӀогагъ. Ащ тетэу зэшъхьэгъусэхэр Кошхьаблэу бзылъфыгъэр зышыщым кӀо-жыӀэнэу хъугъагъэ.

КӀуаджэу ежъ кыышыхъугъэу зышапӀугъэм пчыжыкӀэм цытхъур кыышилэжыгъэу Мосэ дунаим ехыжыгъы. ЗышагуригъэӀон, ицӀыфхэм захигъэкӀокӀлэн, шӀу заригъэлъэгъун ыӀэкӀыгъ. Мосэ лыкӀэ ухигъэлъыкӀухъанэу цы-тыгъ, цыфыгъэшхорэ адыгагъэрэ хэлъыгъэх. Сыдигъо улукӀагъэми нэшӀо-гушыагъ, цыф зэхэдз ныб-жы ышыгъэп.

Цыфым ӀэнатӀэ е ахъщэ иӀэн ищыкӀагъэп шӀукӀэ, дахэкӀэ агу кӀынэжыныным пае. Цыфыгъэр ары осэ ин зилэр. Мосэ ар мыу-хыжъэу хэлъыгъэти, шӀукӀэ агу кӀынэжыгъы.

НЭМЫТӀЭКЪО Ибрахьим.
Гъобэкъуай.

БЖЫХЪАСЭХЭМ ЯШӀУШӀЭНХЭМ ФЭХЪАЗЫРЫХ

Теуцожь районым иагроном шъхьалэу НатӀэкъо Махьмудэ кы-зэрэтиуагъэмкӀэ, бжыхъэсэ гектар 10851-у апхьыгъэхэм язытет дӀеп. ХьызмэтшӀапӀэхэм яагрономхэр, фер-мерхэр ренэу губгъом ехъэх, былым шъхьарыкӀохэм хьасэхэр ащаухъ-мэх, псыр зыкӀэуцогъэ чӀыпӀэхэр зэ-рагъашӀэх, ахэм кӀаӀагъэчъы.

Мы ӀофшӀэнхэр анахь дэгъоу зы-шыцэхъагъэхэм ащышӀы фирмэхэу «Синдика-Агромер» «Киево-Жура-кимр». ООО-у «Шансми» ибжыхъа-сэхэм якъэхъумэн дэгъоу зэхэшагъ. Мыщ итхьаматэу Уджыхъу Юрэ ильэс пчъагъэ хъугъэу бжыхъасэхэм якъэхъумэнкӀэ ӀофшӀэнхэр зери-фэ-шъуашӀу зэрэзехищэхэрэм ишӀуа-гъэкӀэ, ильэс кӀэс лӀэжыгъэшхо кӀа-хьыжы, ящытхъуи арагъаӀо.

Мы лӀэжыкӀаным анахъу анаӀэ зы-тырагъэтэу НатӀэкъо Махьмудэ зи-гугъу кышӀыгъэхэм ащыщ бжы-хъасэхэм цыгъо-шъуаехэр ахэгъэкӀо-дыкӀыгъэнхэр. Мы ӀофшӀэныр апэу игъом, дэгъоу зэшӀозыхыгъэу зигугъу кышӀыгъэр фирмэу «Киево-Жураки» зыфилорэр ары. Ащ бжыхъэсэ гектар 2990-у иӀэм шыщэу гектар 200-м ехъоу цыгъохэр зыхэхэр кыхагъэ-

щхи, ахэм щэнаут зыхэлъ уц ахатэ-кӀуагъ. Джащ фэдэу цыгъо-шъуаехэр зибжыхъасэхэм игъом ахэзыгъэкӀо-дыкӀыгъэхэм ащышых гъобэкъое фер-мерхэу Уджыхъу Кимэ, Шъхьэлэхъо Мэдинэ, Уджыхъу Борисэ, СтӀашъу Аслъан.

— Тэ цыгъо-шъуаехэр дэгъоу «дгъашхэхи», ахэм яӀоф зытшӀагъэр тӀэкӀу шлагъэ, — кытилуагъ теле-фонкӀэ тызыфитеом фермер хьызмэт-шӀапӀэу «Парус» зыфилорэм ипашӀу Шъхьэлэхъо Мэдинэ. — Бжыхъэсэ гек-тар 200-у сшӀэм изытет дэгъу. Джы ахэм минеральнэ чӀыгъэшӀухэмкӀэ сшӀушӀэнэу ары. Аммиачнэ селитрэ тонн 45-рэ минеральнэ чӀыгъэшӀу зэ-хэлъ тоннибгъурэ кӀэсэцгъах. Ахэр зэрэхэстэкъошӀт «РУМ»-ри сщӀэфыгъэ. ӀофшӀэнхэм мэзаем и 20-м адэжъ та-фежъэнэу ары.

Мэдинэ иныбджэгъу фермерэу Уджыхъу Кимэ Ӏофхэр зытетхэмкӀи теупчӀы.

— Ащ Ӏофхэри дӀэхэп, — джэуап кытетыжы Шъхьэлэхъом. — ТитӀо тызэготэу, зэдедгъаштэзэ тэлажъэ. Ащ икоц хъасэхэри дэгъух, «Руми» иӀ, чӀыгъэшӀури непэ-неушӀу кыдишчыт.

СтӀашъу Аслъани, Уджыхъу Бориси альӀэкӀ кӀагъанэрэп.

Районым мэкъу-мэщымкӀэ игъэ-ӀорышӀапӀэ кызэрэщыталауагъэмкӀэ, бжыхъасэхэм ахатэкъонэу минеральнэ чӀыгъэшӀу тонн минитум ехъу кызыӀэклагъэхъанэу ары. Мы Ӏофым изэшӀохын хьызмэтшӀапӀэхэр пылтых. Сыда пӀомэ ашӀэ чӀыгъэшӀур игъом бжыхъасэм ӀэкӀэмыгъахъэу лӀэжыгъэ тэрэз кӀэпкыжыкӀын зэрэмылӀэкӀышӀыр, ыпӀэкӀэ пшӀагъэр зэкӀэ пӀэнчъэ хъун зериӀэкӀышӀыр. НатӀэкъо Махьмудэ кызэрэтиуагъэмкӀэ, агрофирмэу «Ас-кӀэлаем» минеральнэ чӀыгъэшӀу зэхэлъ тонн 26-рэ иӀ. Джыри ищыкӀэгъэ ам-миачнэ селитрэ кышӀэжышӀт. Фирмэ-хъу «Киево-Жураким» тонн 700, «Син-дика-Агромер» тонн 500, ООО-у «Шан-сым» тонни 100 непэ-неушӀу кӀащӀшӀт.

— Рэмэзан, — еӀо агроном шъхьа-Ӏэм, — непэ тыхъызмэтшӀапӀэхэр бэмышӀу тилэгъэ колхоз тхьамыкӀэ-хэм афэдэхэп. Ахъщэ яӀ, чӀыгъэшӀури пӀцӀышӀушӀтымэ хъои. Арышъ, зыщы-фаехэм чӀыгъэшӀур кӀащӀэным ыкӀи бжыхъасэхэм ахатэкъоным афэхъа-зырых.

АушӀтэу зэрэщытыр нэрылгъэу кытфэхъугъэ Джэджэхьаблэ дэт фир-

мэу «Синдика-Агромер» иагроном шъхьалэу Тыгъужь Нурбий теле-фонкӀэ тызыдэгъушӀы. Мары ащи кытилуагъэр:

— Тэ бжыхъэсэ гектар 2700-рэ тил. Ащ ыштӀэшт аммиачнэ селитрэ тонн 450-р тцӀфыгъахъу шыль. Ау кӀэтцӀэ-жыгорэп. ЫкӀи кӀэтцӀэжышӀтгӀеп. Сыд пае икӀэщӀэжыкӀын, иунӀкӀын мылӀку-лые тедгъэкӀодӀэн. Ильэс кӀэс джары зэрэтшӀырэри. СамолетымкӀэ бжы-хъасэхэм ахэттэкъоным тыфэхъазыр зыхъукӀэ, КамАЗ-хэмкӀэ чӀыгъэшӀур кӀатцӀэзэ, ащ лыпытыгъу хэтэтакъо. БӀэкӀэ нахь фед, нахь пыут, хӀэкӀоды-кӀырэри нахь макӀ.

Уахътэр кӀо кӀэс цыфхэри нахь Ӏуш мэхъух, яамали, ящыӀэкӀэ-псэукӀи нахь ахэхъо. Тыгъужь Нурбий кылуагъэм сыгу кыгъэкӀыжыгъэр нахыпӀэм минеральнэ чӀыгъэшӀу зэфэшъхьафхэр колхозхэм, совхозхэм кӀафашӀэхэмэ, зыдагъэтӀылын зэрэщымыӀэм кы-хӀэкӀэу шъофхэм арагъаӀоу, ошхым, осым ыгъэтӀкӀухъу, мылӀкур хъаулые зэрэхъуштыгъэр ары.

Арышъ, щӀэ зыхэмылтыр районым ихъызмэтшӀапӀэхэми, фермерхэми ящыкӀэгъэ чӀыгъэшӀухэр игъом кы-зэрэӀэклагъэхъаштыр ары. ЧӀыгъэ-шӀухэр бжыхъасэхэм зэрэхалъхъаштэ техникэу яӀэри ӀофшӀэнхэм афэхъазыр.

НЭХЪЕ Рэмэзан.

Кіэлэкі дэдэу Бэджэщэ Аслъанбий Іофшлэныр ригъэжэбгъагъ. Бжыхъэжэежъ колхозэу «Шылак» зыфиІорэм а лъэ-хъаным, заом ыпэ, техникэ ыцлэ кьеплонэу иІагъэп, адрэ хъызмэтшІапІэмэ афэдэу Іофшлэныр Іэлэ шагъэцакІэщтыгъэх. Колхозыр иныгъэ, бригадэ пчыагъэу зэхэтыгъ, цыф кІуачІэ бэу ишыкІэгъагъ, кІэлэ Іэтахъохэр шылажэщтыгъэх. Ахэм ащыщыгъ Аслъанбийи. ЗэкІэлтыкІоу игукъэкІыжъхэм бэшІагъэу блэкІыгъэ ильэсхэр кьахэтэдэжъых.

— Слъэгунджэхэр зэрытым сшъхэ итэу Іофшлэныр езгъэжэбгъагъ, — кьелуатэ лъыжым. — Сятэ-сянэхэр, Гусэ-рыкьорэ Хъанифэрэ, кызыхэкІыгъэхэр мэкъумэщышІэх, ежъхэри чІыплэ колхозым алъэкІыфэ шылэжъагъэх. Лъэхъаныр лъэшэу кыныгъ. Хъалэлхэу, акІуачІэ етыгъэу зэрэлажэхэрэм пае сятэрэ Хъатитэ Исмахылэрэ цуитІурэ шитІурэ, пхъэлэшэхэр кьатыратхэагъэх. Унагъо пэпчэ тетхэгъэ цуитІурэ шитІурэ, пхъэлэшэхэри, лъашъохэри ягъусэхэу, жъоштыгъэх, лъашъо еоштыгъэх, культивацие ашыщтыгъ — зэкІэ хъызмэт Іофшлэныр ахэмкІэ агъэцакІэщтыгъэх. Яхэнэрэ классыр кызысэхухым сэри тым-

гъожы хъужыгъэу джы кызы-нэсыгъэм ыгъашлоу ыкІи рыгушхоу ыІыгъ. Ащ кызызріорэмкІэ, трактористэу Бэджэщэ Аслъанбий тракторэу «СТЗ» зыфиІорэмкІэ чІыгу гектар 209-рэ ыжъуагъ, гъэ-стыныпхъэм зэрэфэсакъырэм ишыхъатэу килограмми 198-рэ кыгъээнжыгъ.

Пчэдыжъ къэс учетчикэу Василий (молдаваныгъ, ыльэкъуачІэ кышІэжырэп) Аслъанбий ыжъогъэ хъасэр ышыщтыгъ ыкІи Іофхэр зытетыр райкомым аригъэхыщтыгъ. Партием ирайком ащ фэдэ гъэхъэгъэшхоу кІалэм ышІыхэрэр ышІошъ хъугъэхэп ыкІи комиссие кыгъэкІуагъ Іофхэм язытет ишыпкьаплэ зэгъэшІэгъэным пае. Жъуагъэм икуугъи, гектар пчыагъэу трактористым ыжъуагъэри икІэрыкІэу ауплэкІужыгъэх. ЗэкІэ шъыпкъэу, тэрэзэу кычІэкІыгъ.

Бэджэщэ Аслъанбийрэ Едыдж Чэмалэрэ чэзыу-чэзыоу апэрэ ыкІи ятІонэрэ чІыплэхэр Тэхъутэ-мыкьое районым щаубытыщтыгъ.

пхъэлэшэ пашІэти, ащ пхъэмбгъухэр тырапыхъэщтыгъэх, бзыльфыгъэхэр ащ тесхэу чылапхъэр хъасэбэкъум рагъэкІуштыгъ.

Кыныгъо чІыплэу зэрыфэрэм икІыжыніу Аслъанбий кІуачІэ сыдигъуи кызыкыуихыщтыгъ, хэкІыплэ амалхэри кыгъотыщтыгъэх.

НэмыкІэу кьэпІон хъумэ, шІушІагъэу Аслъанбий иІэр бэ. Ахэм ащыщэу шысэхэр кьэтхыных. 1977-рэ ильэсым Аслъанбий управляющэу Іоф ышІэщтыгъ. Колхозым парник хъызмэтшІэпІэшхо иІагъ. Дэгъоу лажэщтыгъэх хъульфыгъэхэри, бзыльфыгъэхэри, апч зыхэлъ фэбэпІэ хъасэхэр дэгъоу алыгъыгъэх. Къын дэдэ зыдалъэгъуштыгъэр псыр ары. Псыр зэрыкІорэ трубэ псыгъо цыкІур кІочІэгъу хъуштыгъэпти, чыжъэу шалъэкІэ псыр кырахащтыгъ. Трубэхэр управляющым зэбларигъэхъугъэх, кранышхохэр хари-гъэгъэуцагъэх.

Ащ фэдэ былымхъуным иІофи псымкІэ зытетыгъэр. Былымхэр псынэм кыкІырэ псымкІэ хашыжыштыгъэх. ІэкІэ чэзыу-чэзыоу кІапсэхэр зыпышІэгъэ псышалъэ-хэр кыдащашэ, хъакъуашъомэ арагъа-хъозэ, джауштэу непэ шэгъогъоу чэмхэр псы рагъашъох. Ащ пае Аслъанбий емызэгъэу кьакъыр иныщымэ охътэ кІэкІым кыкІоцІ ежъ-ежырэу псыр кызызрыкІорэ трубэхэр ачІагъэуцохи, бы-лымахъохэм яІофшІэн афагъэпсын-кІэгъагъ.

Гъэпсэф имыІэу Іоф кынэу ыгъэцэкІа-гъэхэм ипсауныгъэ кызыэцагъакъуи, иІэ-натІэ ыгъэтыллыжыныу хъугъагъэ. Нахъ ІофшІэн ІэшІэх кыратыгъагъ: Чыбыи псыкІэгъэхэу насос станцием операторэу, гурыт еджаплэм трудымкІэ икІэлэгъа-джэу Іоф ышІагъ.

Ильэс пчыагъэрэ народнэ депутатхэм ячІыплэ ыкІи ярайон Советхэм ядепутатэу шытыгъ. Ильэс 18-м кыкІоцІ Бжыхъэжэежъыи, Бжыхъэжэежъ кьоджэ псэупІэми депутат пшъэрылэу иІэхэр хъалэлэу ашигъэцэкІагъэх. Охътэ шІукІае тешІагъэми, Аслъанбий ишІушІагъэхэр кьоджэдэхэм ашыгъушпэхэрэп. Къуа-джэр нахъ дахэ, зэтэгъэпсыхагъэ зэрэ-хъугъэм Бэджэщэ Аслъанбий ишІушІэ-гъабэ хэлъ.

Къутырэу Хомуты зыфиІорэмрэ Бжыхъэжэежымрэ азыфагу километрик фэдиз илэ, электричествэр зэрыкІорэ ли-ниер зыІыхъагъэу шытыгъ. Пхъэ пкъэухэр ныкьоебэджыгъэх, гъучІычхэр улъыи-гъэх, электричествэр икьоу арыкІоштыгъэп. Депутатэу Бэджэщэ Аслъанбий Іофым ыуж ихыи, пкъэухэр гъучІбетоным хэ-шыкІыгъэхэмкІэ ыкІи алюмин гъучІыч-хэмкІэ зэбларигъэхъугъагъэх. Гъогухэр зэтэгъэпсыхъэгъэхэмкІи ишІогъэшхо кыгъэкІуагъ. Урамхэр эциз шІыгъэн-хэр нахъ ІэшІэх хъуным пае ежъ итрак-торкІэ гъогубгъу кэнаухэр ышІыгъэх. Яблоновскэм иавтогрейдер Іоф рызы-шІэрэм эзэгъи, мэфитлукІэ ІофшІэнхэр агъэцэкІэгъагъэх.

Зы ІофшІэныр ауыхъэ кьодыеу, нэ-мыкІ кыкьокІыштыгъ. Кьоджэшхом фельдшер-мамыку пункт дэтыгъэп. Медицине кьулыкъум икапитанэу, врачэу, райсоветым идепутатэу Шэуджэн Фатимэ игъусэу фельдшер-мамыку пункт нэбгы-рифт Іоф шашІэу къуаджэм кышызІуа-хыгъагъ.

Къуаджэм гурыт шІэныгъэ ямыІэу цыфыбэ дэсыгъ, ахэр еджэхэ ашІои-гъуагъ. Пчыхъэ еджаплэ къуаджэм дэты-нэу Аслъанбий кьыдиыхъагъ, апэрэ директорэу иІагъэр Барцо Залиф, апэрэ кычІэгъэкІыгъор 1969-рэ ильэсым шыІагъ.

Кьоджэдэхэр Пшызэ къуашъокІэ зэ-пырашыщтыгъэх, ар цыфхэмкІэ кынэу ыкІи шынагъоу шытыгъ. Аслъанбий игъусэхэу Барцо Хысэрэ БжэшІо Гъу-чІыпсэрэ Краснодар кыкІэу автобус къуаджэм кьакІоу агъэпсыгъагъ.

УсакІоу, партием икхэу комитет иде-путатэу Жэнэ Къырымызэ иІэпыІэгъоу почтэ къуаджэм кышызІуаригъэхы-гъагъ. Хъатитэ Шухъаибэ иунэ почтэр чІэтыгъ, начальникэу иІагъэр ежъ бысы-мыр арыгъ.

Джащ фэдэу нахъыбэу шІушІэныр игъэшІэ лъапсэу Бэджэщэ Аслъанбий мэпсэу.

ХЪУШТ Шэбан.

Сурэтым итыр: **Бэджэщэ Аслъанбий.**

ДАХЭ ИДУНЭЕ- ТЕТЫКІЭ

рэ нымрэ садІэпыІэу сыублэгъагъэ. Мэфэ реным Іоф шІагъэу сыкызыкІоужы-рэм сыпшыгъэ дэдэти, слъакъохэр, сІэ-хэр пытыжъхэми зыхэсшІэжыштыгъэп, тІэкІу сшхыти, пІэкорым сызэрэклужэу чыем сыІуихыштыгъ. Джащ тетэу нэ-мыцхэр къуаджэм кьыдэхъэфэхэ Іоф сшІагъэ.

Заор кІоштыгъэ, цыфхэр кыин хэты-гъэх, хъульфыгъэхэр заом шыІагъэх, колхозым цыф кІуачІэр щикъуштыгъэп. Іофыр ащ тетыми, ІофшІэнхэр кызыты-рагъэуцоштыгъэхэп: цыкІуи, ини, лы-жъи, ныуи губгъом шылажэщтыгъэх. Аслъанбий фэдэу кІэлэ Іэтахъохэри ахэм ягъусагъэх. Гушъыи пае, Хъатитэ Исма-хылэ ыкьо Шухъаибэ а лъэхъаным ильэс 13 ыныбжыгъэр, ятэ игъусэу цуитІурэ шитІурэ зэпышІагъэхэу жъоштыгъэх.

Зэгорэм мы чІыплэхэм ашылажэщты-гъэ болгархэм унэ горэ кышчанэжыгъэу губгъом итыгъ. Ащ мафэрэ кІалэхэр шышхэщтыгъэх, чэщырэ шычыешты-гъэх. Аслъанбий дахэкІэ зыцІэ кыриІо-хэрэм ашыщых пшэрыхъакІоу Хъатитэ Айшэ, бригадирэу Хъатитэ Сэфэрбий, учетчикэу Хъатитэ Алджэрые. Гъэпсэф ямыІэу зэкІэ лажэщтыгъэх, кьалэжы-рэр хэгъэгум Іэклагъахъэщтыгъ.

1942-рэ ильэсым ишышъхъэу мазэ ыгузэгухэм адэжъ нэмыцхэр къуаджэм кьыдэхъэгъагъэх. Кьоджэдэхэм гъомы-лапхъэхэр егъэзыгъэ ІофкІэ алахыштыгъэ.

— Сэщ фэдэ кІэлэ Іэтахъохэу къуа-джэм дэхэр техакІохэм агъэфедэнхэу рахъухъэгъагъ, — Аслъанбий ыгу кьэ-кІыжы. — Ащ фэдэ Іофэу нэмыцхэм тпшгъэ кьыралъхъагъэм игъэцэкІэн тыфэ-чэфыгъэп. Матэхэр, Іалъмэкхэр нэкІэу кьафэтхыжыхэу пчыагъэрэ кыхэкІыгъ. Мыщ фэдэ хъугъэ-шІагъэ горэ сыгу кьэ-кІыжы. Бжыхъэ мафэмэ ащыщ нэмыц лышхо горэм румынитІу игъусэу тищагу кьыдэхъагъэх. Матэр сапашхъэ кыри-гъэуцагъ, ІэутІэкІэ кызгуригъэІуагъ шІоигъор: матэр сІыгъэу чылэ щагумэ садахъэзэ, чэты, кІэнкІэ, шэ, къуае, тхъу кьафэсыугъошт. Сятэ ар ыдагъэп, сари-мытынэу ариІуагъ. Румын зэолІыр икІэ-рахъо ебэныжыгъэ кІэрэхъуалъэм кы-рихыни кыгъэонэу. Ау нэмыц лышхор ру-мыным еІэшхъэуагъ, фэгубжэу зыгорэ

риІуагъ ыкІи щагум дэкІыжыгъэх. Ащ нахъыбэрэ зыми сигъэгумэкІыжыгъэп.

Мэзаем и 12-м, 1943-рэ ильэсым, къуа-джэр шъхъафит ашІыжыгъагъ ыкІи кьоджэдэхэр ащ лъыпытэу мэкъумэщ хъызмэтым изыкьегъэІэтыжыи фежъ-гъагъэх. Нэмыцхэр кьэблагъэхэ зэхъум, Рокотянскэ Харлампий итракторэу «СТЗ» зыфаІорэр къутырэу Хомуты дэжъ кьа-мылхэмкІэ зэхэкІыхъэгъэ хъуатэу иІэм шигъэбыллыгъагъ. Нэмыцхэр къуаджэм зэрэдафыгъэхэм тетэу Харлампий тра-кторыр хъуатэм кьыдифыжыгъ. Лыр сэкъатыгъ, ау ІофшІэклэшхуагъ, ащ Аслъанбий ІэпыІэгъу ышІи, ІофшІэнхэр рагъэжэбгъагъэх. Зы мазэкІэ тракторыр зэригъашІи, трактористым зыригъэгъэ-псэфыштыгъ, ежъ-ежырэу Іоф ышІэ-щтыгъ. Колхозым ІофшІэныр зыщаухы-кІэ, Шынджые, Козэт, нэмыкІ хъызмэт-шІапІэхэм адэІэпыІэщтыгъэх.

ЛэжыгъэшІапІэхэр уц шІойхэмкІэ зэхэкІыхъагъэхэу шытыгъ, трактор цы-кІур жыгъэ, зэІытхыным фэдэу гъуа-гъоштыгъэ, бэрэ къутэщтыгъэ. Мэфэ за-къуи ар шыты хъуштыгъэп, остыгъэр хэ-гъэнагъэу чэщырэ агъэцэкІэжыштыгъ.

— А зэпсэуэмэ тахэтэу мафэ къэс зы сыхъат заом изыфэгъэхъазырын тыфа-гъасэщтыгъ, — еІо Аслъанбий. — Ме-дицине комиссиер зытагъэкІум дзэ кьу-лыкъум силсауныгъэ фытегъэпсыхъагъэу алыгыти, заом сыращэжъэгъагъ. Ау бронь зэрэсйІэр кьыдалыгыти, кысагъэгъэзэ-жыгъагъ. Ащ тетэу чэщи мафи губгъом тыкымыкІэу тылажэщтыгъ, фронтым тьдеІэщтыгъ.

ШыІэныгъэр цыкІу-цыкІоу зыпкъ иуцожыштыгъ. Зуаплэм кыкІыжы-хэрэр зы мафи шымысхэу хъызмэтшІа-плэм изыкьегъэІэтыжыи ІофшІэнхэм чанэу ахэлажэщтыгъэх. Колхозым шы-зэхашгъэ комсомол организацием нэб-гырэ 20 хэтыгъ. Комсомолым икомитет исекретарыгъэр Хъатитэ Шухъаиб. Апэу комсомолым хэхагъэмэ ащыщыгъ Ас-лъанбий. Комсомольцэ кІалэр ныбжы-кІэхэм шысэ афэхъоу чанэу лажэщты-гъэ, гъэхъэгъэшІухэри ышІыштыгъэх. ВЛКСМ-м и Адыгэ хэку комитет бэ-дзэогъум и 27-м, 1947-рэ ильэсым, Ас-лъанбий кырытыгъэ Шытхъу тхыльыр

ГъэхъэгъэшІоу ышІыгъэхэм апае меда-лэу «За доблестный труд в годы ВОВ 1941 — 1945 годов» зыфиІорэр Аслъан-бий кыратыгъ. 1944-рэ ильэсым Крас-нодар крайм яцэнэрэ чІыплэр щуыбгыти, мемориал пхъэмбгъум ыцІэ тыратхэ-гъагъ. Социалистическэ ІофшІаклэм и Лыхъужэу Ганиев Исмахылэ зипэщэ тракторист анахъ дэгъумэ зэнэкьокъоу азыфагу шызэхашэрэм апэрэ чІыплэр Аслъанбий кышчыштыгъ.

1947-рэ ильэсым Бэджащэр Ханскэм дэт техникескэ училищым еджаклэ агъа-кІоу дэгъоу кызыухыкІэ еджаплэм кы-чІэнэнэу кьелъэлухэми, унэгъо Іофхэм язытет кыхэкІыкІэ къуаджэм кьегъэзэ-жыи. Ар трактор бригадам ибригадир иІэпыІэгъоу, нэужым бригадам ипащэу мэхъу. Къыготыхэу Іоф кьыдэзышІэщты-гъэхэм ашыщых Бэджэщэ Долэт, Барцо Рэмэзанэ, Хъатитэ Шэбанэ, Барцо Бат-мызэ.

Мафэ горэм жьокІупІэм итэу жьозэ илэжъэгъу уахътэ ыухыгъ, ау зичэзыу трактористыр кьэкІуагъэп. ПэпІагъ, трак-торист кІалэр шыІэп. Укъуцу хъуштэп — ІофшІэныгъошху. Джащ тетэу лэжъэ-гъу охъитицэ Іоф ышІагъ. Зэрэпшыгъэм-рэ зэрэмычъыагъэмрэ кьахэкІэу иакылы шыагъ, тракторыр чыгым шІуани кІо-сагъэ. Псыцэу Шъоумыз Шыалихъэ тра-кторым течъыиыхъэгъэ кІалэр кыгъоты-жыгъ. Шъоумыз Юсыфрэ Хъатитэ Шэ-банэрэ кум кырагъэгъуалъхыи, ядэжъ кьащэжыгъагъ. Чэщ-мэфитІоу зыкымы-шІэжъэу шыллыгъ.

— О кІалэм узыфэсакъыжыымэ на-хъышІу, армырмэ тхъамыклагъо горэм уфэклон ыльэкІышт, — кьегыи-гъ тхъа-мырэр.

— А чІыгу ныкъуажэор ухыжыгъэн фэягъэ, лэжыгъэ еутыныр къэсыгъагъ, — Аслъанбийи тхъаматэм джэуап риты-жыгъагъ.

Чэщырэ Іоф зышІэрэ механизаторхэм лыжъхэр адэІэпыІэщтыгъэх. Къэдэ Бо-лэт, Барцо Былау, ахэм анэмыкІхэри жьокІупІэм чэщырэ итыштыгъэх, трак-тористхэм алыплэщтыгъэх, агъэчые-щтыгъэхэп.

ІофшІэныр нахъ дэгъоу зэхэщэгъэным, нахъ ІэшІэх шІыгъэным Аслъанбий ягу-пшысэщтыгъ, хэкІыплэ дэгъухэри кы-гъотыштыгъэх. Зэо ильэсхэм чылэпхъэеут машинэхэр шыІагъэхэп. Бзыльфыгъэхэм чылапхъэ зэрыл шалъэхэр алыгъэ, трак-торым ыуж итыхэу лыкІоштыгъэх, хъа-сэбэкъум лэжыгъэр цэ зырызэу рагъэ-кІуштыгъ. Ар шынэгъуагъэ, еутакІомэ ащыщ пшыгъэу ебэджым, лъэпэон, хъа-сэбэкъум дэфэн, тракторыр кыгъетхъан ыльэкІыштыгъэ. Аслъанбий хэкІыплэ кыгъотыгъагъ: тракторым цобзиш зыІэ

«ТЭРИ ТЮТЭЖЬЫНКИЭ КЪЭНЭЖЬЫГЪЭ ШЫПЭП»

— Тэ нэбгыритыу тызэрэ-хьурэр, титхьаматэу Лыхьурэе Риммэрэ сэрырэ, — икьэлотэн кырегъажьэ Эммэ. — Непэ Риммэ дэсэп. Ауми сэри Юфшлагъэу тилэхэм сашыгуа-зэш, ахэр зыфэдэхэр кып-фэслотэных.

2009-рэ ильэсэу дгъэклотэ-жыгъэм сабий 203-рэ къэ-хьугъэу ттхыгъэ. Ащ джыри 40-м ехьу кыыхьожьынэу тэг-гугъэ. Ыпэрэ ильэсым къэ-хьугъэу тилагъэр 218-рэ. Ащ нафэ къэшлы районым сабыеу кыыхьухьэхэрэм япчъагъэ ильэс къэс кызырэхьахьорэр. А сабий 203-у ттхыгъахьэу ыпшъэкIэ зигугъу къэсшы-гъэм шьшэу 107-р шьэожьы-ех, 96-р пшъэшъэжыых.

Корр.: Ахэм цIэу афау-сыгъэхэр сыд фэдэха?

К.Э.: Шьэожьыыхэм ана-хьыбэу афаусыгъэхэр Дамир, Амир, Расул, Темыркъан, Ис-лям. Адыгэлэ шлагъохэу Юныс, Асхъад, Батыр, Къэп-лъан, СултIан, Аслъан, Асфар зыфашыгъэхэри ахэтых. Ау ахэр зырызых. Пшъэшъэжы-ыхэм янахьыбэм зэряджагъэ-хэр Милана, Альбина, Арина. Зырызэу кыыхьафэгъэ Гунэс, Саид, Фатим, Аза, Фарида зы-фаусыгъэхэри. ЗАГС-м иотдел сабийхэр дытагъэтхэнхэу ны-тыхэр кызыкIохэкIэ ятэлэу, тьяушыи адыгэцIэ шлагъоу шылэхэр афаусынхэу, ау кы-этэлэхурэр.

Корр.: Адэ лэхэрэм яп-чъагъэ джыри хъхьа, хьа-уми хэкIа?

К.Э.: ИкIыгъэ ильэсым

лагъэр 308-рэ. Ыпэрэ ильэсым ар зыфэдизыгъэр 310-рэ. Арыш, лIэрэр нэбгыритыкIэ нахь макIэ хьугъэ. Ау ари тэ-рээп. Мы Юфым хъхьухьэрэ-ри гъэзетеджэхэм язгъашIэ сшIоигъу. 308-у кызыфэсIуа-гъэр зэкIэ тичылагъохэм адэ-лыкIыгъэп. Зигугъу къэсшы-гъэ пчъагъэр къэзыгъэиыи-рэр Лъэустэнхьаблэ дэт хьапсыр ары. Ащ уз зэфэшъхьафхэм шарыллыкIырэр, ныбжьыкIэ дэдэхэзэ чIэзэрэукIыхьэхэрэр бэ мэхьух. Ащ фэшыхьат джа районым шылIэгъэ 308-у зи-гугъу къэсшыгъэм шьшэу 42-р хьапсым зэрэчIэлIы-хьагъэр.

Корр.: ТизэдэгущыIэгъу икьегъэжыгъу кышы-пIуагъ икIыгъэ ильэсым районым сабыеу кыыхьухьа-гъэу шьутхыгъэ 303-м джы-ри нэбгырэ 40-м ехьу кы-хъхьожьын зэрилъэкIы-штыр. Тыдэ кыкIыштхьа ахэр?

К.Э.: Ащ дэгъоу укыкIэуп-чIагъ. Джы къэсIошт сабыеу тирайон кыыхьухьэрэр зыфэди-зыр тэрээу тхыгъэ зыкIэмы-хьурэр. Тирайон симэджэщэу итым кIэлэцIыкIухэр кызы-щыхьухэрэ отделение хэтэп. Ащ фэшI бзыльфыгъэу са-бий кызыфэхьунхэу шьтхэр шъхьадж амалэу, зэшIокIэу иIэм елытыгъэу ащэх Мые-кьуапэ, Инэм, Краснодар ыкIи АдыгэкIалэ. Аужырэр ары тибзыльфыгъэхэм анахьыбэу сабийхэр кызыщафэхьухэрэр. ЕтIанэ бзыльфыгъэхэм кIэлэ-цIыкIухэр кызапыхьэхэкIэ,

БэмышIэу Теуцожь районым ЗАГС-мIэ иотдел тычIэхьэгъагъ. Тызфэягъэр икIыгъэ ильэсым кыыхьугъэ-хэмрэ лагъэхэмрэ зэбгъапшэхэмэ зэрэ-зэфыштыр, къэзэрэ-щагъэхэр, зэгокIыжы-гъэхэр зыфэдизыр, юфшIэнымкIэ яусло-виэхэр зыфэдэхэр зэдгъэшIэнхэу арыгъэ. ТиупчIэхэм джэуап-хэр кызытыжыгъэр ЗАГС-м иотдел испе-циалистэу Кушъу Эмм.

Мыекъуапи, Инэми, Краснода-ри ясымэджэщхэм яЮфышIэ-хэм ны-тыхэр зыщыпсэухэрэ ыкIи зэрытхэгъэхэ районым и ЗАГС кIэлэцIыкIухэри шара-гъэтхынхэу кьагъэкIожьых, тэри ахэм кызыыхьугъэр къэ-зыушыхьатырэ тхыльхэр кьа-фитэтхыкIых.

Ау ар зымыгъэцэкIэрэ за-кьохэр АдыгэкIалэ дэт симэ-джэщым иЮфышIэхэр арых. Сабый кызыфэхьугъэхэр кьа-лэм и ЗАГС иотдел агъаIох, ащ кIэлэцIыкIухэр шатхых. Джары АдыгэкIалэ сабийхэр нахьыбэу кышыыхьугъэу зы-кIахьухьурэр.

Корр.: КызыгурыIуагъ зыфашIорэр. Шьутэгъугъэ а Юфым кьалэм исымэджэщ иврач шъхьаIэ шьыдгъэгъо-зэнэу, кытшIошIы шыкIа-

гъэхэри дэгъэзыжыгъэ хьунхэу. Джы тигъэзетеджэ-хэр шьтэгъэгъэгъуаз къэзы-щэхэрэм япчъагъэ хъхьомэ е хэкIымэ.

К.Э.: АщкIи тилIохэр хьатэхэп. ИкIыгъэ ильэсым къэзэрэщагъэу зэготтхьагъэр 108-рэ. Ыпэрэ ильэсым ар зы-фэдизыгъэр 113-рэ. Шьыпкъэм тетэу угушыIэн хьумэ, къэзэ-рэщагъэр нахьыб. Ау ныб-жьыкIэхэр къэзэрэщэнхэу тор-жественнэу зызэгъуарагъатхэ ашIоигъоу кызытфакIохэкIэ, альэгъу тиамалхэр зэрэдэхьэр ыкIи АдыгэкIалэ макIохэшъ зыщызэгъуарагъатхэ.

Тэ унэ цIыкIу закъу тилэр. Ар тилIошIаплIэ, архивыри чIэлъ ыкIи а унэр ары зыщы-зэгъатхьэхэрэри. Столхэм ком-пьютерхэр атетых, ахэр зыпышIагъэхэу шьтхэшъ, теп-хынхэ плъэкIырэр. Тетхыгъэки зыдэтхыныгуи тилэп. Ныса-щэм хэлэжьэнэу кьэкIохэрэ ныбжьыкIэхэр зэкIэ тиунэ цIыкIу ифэхэрэп. КычIэд-гъэхьан тIъэкIырэр къэзэрэщэ-хэрэм анэмыкIэу нэбгырэ зы-хьыл. Адрэхэр шагум кьыдэ-нэх. Ауми кычIэзэрэгъэ-банэхэшъ, кьатIорэри зэхахы-рэп, фотоаппаратыр, кинокаме-рэр зылыгъхэм тэри тахэтэу къэзэрэщэхэрэр зэготэтхэх. Дахи хьурэр. Шампанскэ бэ-шэрэбхэр унэ зэжъу цIыкIум кышыцIэуахымэ компьютер-хэм, архивым хэлъ тхьапэхэм ащышIэхэм атеутхэмэ тэлэшъ афэтыдэрэп. Тыгу цапэкIэ тIыгъэу мыхэм шьуакъемы-кIуаплI тIозэ, тхыльхэр тэгъэ-хъазырых.

Джары зэкIэ яшыкIагъэр зилэ АдыгэкIалэ къэзэрэщэ-хэ ныбжьыкIэхэр зыкIаIохэ-рэр. Мыщ кьанэхэрэр рай-оным ипатриотхэу, сыкызыщы-хьугъэу, сызэрыс районым зы-щызэгъадгъэтхэшт зылохэрэр е шIонагъэхэу кIэлэцIыкIу кьа-фэхьуным зилIоф нэсыгъэхэр арых. ЗэгокIыжыгъэхэр унэгъо 41-рэ. Ыпэрэ ильэсым ар зы-фэдизыгъэр 37-рэ.

Корр.: Адэ АдыгэкIалэ илэ амалхэм афэдэхэр шьори шьуйIэхэ хьунхэмкIэ сыд фэдэ гугъаплIахэ шылэхэр?

К.Э.: Непэ тиамалхэр зыфэ-дэхэр тирайон илэшхьэтетхэм амышIэу шьтэгъэ. ТигумэкIи кьагурэлэ ыкIи кьыддагъошъ. Фаех тиамалхэри нахьышIу ашIынхэу. Ау район гупчэр ильэс 37-рэ зыдэмытыжыгъэ Пэнэжыкьуае кызахьыжы-гъэр бэшIагъэпышъ, зэкIэ кьулыкьуаплIэхэм яшыкIа-гъэхэр арагъэгъотышъугорэп.

Джы марышъ еджэпIэжыыр етIупшыгъэу арагъэгъэцэ-кIэжыи. Ар хьазыр зыхьукIэ, унэхэр зэратыштхэ кьулыкьу-аплIэхэм тэри тахэт. Кьыт-фэгъэгъэ унэхэри гъэнэфэ-гъахэх. Ахэр унищ мэхьух — Юф зыщытшIэшт кабинетыр, торжественнэ залэу къэзэрэ-щагъэхэр зыщызэготтхьэхэр, кьэхьугъэкIэ сабийхэр торже-ственнэу зыщытхьыштхэр ыкIи архивыр зычIэлъышт унэр. Арышъ, джащ тежэ. Гъэнэ-фагъэр тэри бэрэ пэмылэу зэрэтIотэжыштыр, шыкIагъэу тилэхэри дэгъэзыжыгъэхэ зэ-рэхьуштыр ары.

НЭХЭЕ Рэмзан.

Къуаджэм икIэлэ плугъэхэр

ТРАКТОРИСТЫМ ИЛЭЖЬЭКИАГЪЭР

Теуцожь районым ит къуа-джэмэ анахь зэтэгъэпсыхьагъ Гьобэкуае. СицIыкIугъом ащ бэрэ сыщылэнэу ыкIи сыще-джэнэу хьугъагъэ. Арыти, ащ щыпсэуштыгъэ цIыф шIэгъуа-бэмэ нэIуасэ сафэхьугъагъ. Бын Iужьу кIэлэгъэгъэ унэ-гъошхоу Хьэбацыбын зыфало-штыгъэу, зиланэ ренэу хьа-кIэхэм афызIухыгъэу, сшып-хьу нахьыжъэу Нэфсэт (Ку-кулэкIэ тызаджэштыгъэр) ны-сэу зыхьахьагъэхэм адэжэ ренэу цIыф кIуапIэштыгъэ, къэбар гъэшIэгъоыныи кышыаIуа-гъэштыгъ, сэри сыгу етыгъэу, сшIогъэшIэгъонэу сядэлэу зэпы-тыштыгъэ. ЕджапIэм сызыкIо-кIи, сиыбджэгъу цIыкIухэм кьафэсIотэжъэуи макIэп кы-зэрэкIыштыгъэр.

Шьтхьушхо зэпылэ къуа-джэу зыцIэ кьесIуагъэм цIыф гъэсэгъэшхоу кьыдэкIыгъэри макIэп. Ахэр зэлыашIэрэ народ-нэ усэкIошхоу Теуцожь Цыгъу, тхакIохэу Iэшынэ Хьазрэт, ГъукIэлI Нурбий, сурэтышI цIэрылоу ыкIи тхакIоу Къат Теуцожь. Ахэм ячылэ кызы-рагъэбайгъэу, кызырэлэтыгъэм нахь макIэп фашIагъэр чIы-гулэжэ пэрытхэу, колхоз губ-гъом чэци мафи ямыIэу, гъэп-сэфыгъо мафи кьыдэмыфэу

агу етыгъэу фэлажэштыгъэ-хэуи къуаджэм зыцIэ шыра-лохэрэм.

Ахэм зыкIэ ащыц нэIуасэ шьузыфэсшышт лэжьэкIо пэ-рытыгъэу Уджыхьу Мухьдин Хьаджумарэ ыкьор. Мухьди-нэ 1929-рэ ильэсым мэкьумэ-щышIэ лэжьэкIо унагъо кы-хьухьагъ. ЗэкIэмкIи зэшитфырэ зы шыпхьурэ хьужштыгъэх: Мухьдин, Даур, Андзаур, Заур-бий, Заурбэч, Нурыет. ЗэкIэми альэкI кьамыгъанэу, шIукIэ, дахэкIэ якъуаджэ, яIаIаIа ацIэ зэрарагъалоштым пылыгъэх. Джыри машалахьэу зэпэшых, унэгъо зэкIужьхэр ашIагъэхэу, пенсиом шылэхэу кьоджэ зэ-фэшъхьафхэм ащэпсэух.

Ятэу Хьаджумарэ лIы Iэм-лэмышхоу, ыпчанэ ишыгъэу, зэтэгъэпсыхьагъэу шытыгъ. Ячылэ колхоз апэ дэдэ хъха-гъэхэм ахэтыгъ. Цыф зафэу, шьыпкъэныгъэ зыхэлэхэм ащыштыгъ. Ихэгъэгу фашист техакIохэр кызырэтэбэнагъэ-хэм лыпытэу ежэ илэIу тхылыкIэ иныбджэгъухэр игъусэхэу апэ дэдэ фронтым Iухьагъэхэм ахэтыгъ. Тэ шъхьа-фитэу тызэрэщыIэштым фэшI лыблэнагъэ кызыыхыгъафэзэ нэмыц техакIохэм апуэужьы-гъагъэхэм ащыштыгъ. Дзэ учи-

лицыр заор зэрэкIозэ кызеу-хым топ полкым хэтэу зуагъэ. Берлин нэсыгъэхэм ащыштыгъ.

Илыхьужьыныгъэ ифэшъуа-шэхэу Жыгъоу Пльыжым иор-ден, Хэгъэгу заом иорденэу апэрэ степень зилэр, «За взятие Берлина» зыфилорэм фэшъ-хьафэу медаль пчъагъэ ыбгъэ-гу кыыхьажьыукIэхэу, текIо-ныгъэр кьыдихыгъэу ячылэ гупсэ кызыдэхьажьым ыкьо нахьыжъэу тызыфатхэрэм игушIо нэпсхэр кырымгыгъэ-хынхэ ылъэкIыгъагъэп. Ащ ыуж колхозым зыфигъэзэрэ ЮфшIэнхэр дэх имыIэу ыгъэ-цакIэхэзэ, ильэсыбэрэ шылэ-жъагъ. Ежыыррэ ишъхьэгъусэу НэшIуцIэрэ ясабий дышъэ цIыкIухэу зэдагъотыгъэхэм мышъхьахыхэу адэлэжъагъэх, рагъэджагъэх, альэ тырагъэу-цуагъэх.

Мухьдинэ кьин макIэп ылъэ-гъугъэр: апэдэдэ цукуау, шы-куауу шытыгъ. ЕтIанэ 1952-рэ ильэсхэм станицэу Ханскэм дэт профтехучилищыр дэгъоу кьеухышъ, зыкIэхьопсыштыгъэ тракторист сэнэхьатыр зэрэзэ-ригъэгъотыгъэм лыпытэу ячылэ гупсэ кьегъэзэжыи. Ильэс 30-м ехьурэ ыгу еты-гъэу, ипшъэрылхьэр дэгъоу ыгъэцакIэхэзэ, колхозэу Лени-

ным ыцIэ зыхьыштыгъэм хахьо зэрэфишIыштым пы-лыгъ. А лъэхьэнэ кIыхьэм Мухьдинэ кьиныбэ шьэзэпи-чыгъ нахь мышIэми, ахэм зыкьаримыгъэгъуфэу, пытагъэ ренэу хэлэу кьырыкIуагъ. Районым щызэхашэштыгъэ зэ-нэкьокьухэм ишъыпкъэу ахэ-лажэштыгъ, хагъэунэфыкIы-рэ чIыпIэхэр кьыдимыхэу кыыхэкIыгъэп. Планэу кы-фагъэуцштыгъэхэм кьаригъэ-хьуштыгъ. Ар, районым ыкIи республикэм япацэхэм кьы-далыгъи, 1991-рэ ильэсым пен-сиом зэрэкIуагъэм ехьулIэу персональнэ шапхэу фагъэу-цугъэм дакIоу «Адыгэ Респуб-ликэм имэкъумэщ хьызмэт изаслуженнэ ЮфышI» зыфилорэ шьтхьуцIэр кьыфагъэшъо-шагъ. Ащ фэшъхьафэу меда-лэу «ЮфшIэным иветеран» зыфилорэри кьыратыгъ. Шьт-хьу тхыль пчъагъи ил.

Анахь мэфэ тхьагъоу кье-кIугъэмкIэ сызеупчIыкIэ, мары ащ кысиIожьырэр:

— Анахь мэфэ тхьагъоу сищылэныгъэкIэ кысэкIугъэу сшIошIырэр ыкIи джы кызы-нэсыгъэм сыгу имыкIырэр зэо ужым сятэ хэкIодагъ тшIо-шIызэ ошIэ-дэмышIэу тадэжэ кызырэдэхьажыгъагъэр ары, — джэуап кьэтыжыи.

Мухьдинэ ильэс 80-м ит нахь мышIэми, Iэжь-лъэжэ, псынкIэу зегъазэ, ильфыгъэхэми ыналэ ренэу атет, зэрэфэлэкIэу Iэпылэгъу афэхьу. ЯкъуаджэкIэ кьырахьыжъэрэ ЮфшIагъэ-хэмкIэ яупчIэжыгъэу, ныбжьы-кIэхэм щысэтэхыпIэ афэхьу, цIыфхэм ишIуагъэ зэраригъэ-кIыштым дэмышъхьахэу пыл.

Мухьдинэрэ ишъхьэгъусэ Аминэтрэ кьуйплIырэ пхьуй-щырэ зэдапIугъ, зэдалэжыгъ ыкIи альэ тырагъэуцуагъэх. Борисэ техникескэ гъэсэныгъэ иIэу кьалэу Мыекъуапэ иунагъокIэ щэпсэу. Тэмэрэ пшэрыхьэкIо сэнэхьатыр зэ-ригъэгъотыгъэу унагъо ихьа-гъэу ячылэ Юф шешIэ. Риммэ къуаджэу Пэнэжыкьуае унэ-гъо зэкIужэ щышIагъэу дэс. Ахьмэдрэ Тимуррэ бизнесмен-хэу шIукIэ ацIэ арагъалоэзэ ячылэ шэлажэ. Айдэмыр кьалэу Краснодар дэт универ-ситетым зоотехникескэ фа-культет кьыухыгъэу Мые-къуапэ Юф шешIэ. Марыет ме-дицинэ институтыр заочнэу кьыдиухыжыгъэ, симэджэщым ихирургическэ отделение мед-сестрау шэлажэ.

КЪЭДЭ Мухьдин.

АдыгэкIал.

Баскетбол. Апшээрэ купыр

«Деснэр» кызыэринэкыгъ, Орел...

«Динамо» Мыекъуапэ — «Десна» Брянск — 85:61 (23:11, 18:21, 22:15, 22:14).

Щылэ мазэм и 30-м Мыекъуапэ щызэдешлагъэх.

Зезыцагъэхэр: И. Еремин — Ставрополь, С. Удовичкий — Таганрог, Ю. Назаренко — Краснодар.

«Динамо» щешлагъэхэмрэ очко пчъагъэу къахыгъэмрэ: Барсуков — 6, Пепеляев — 23, Хмара — 8, Иванов — 10, Долгополов — 4, Тыу — 12, Гапошин — 11, Блэгъожъ — 0, Степанов — 0, Мэрэтыкъу — 4, Хьакъун — 7.

Апшээрэ купым хэт командэ-хэр тлоу гошыгъэх. Апэрэ чып-пиплър купхэм къащыдэзыхы-хэрэр финалым щызэдешлагъэх. Мыекъопэ «Динамо» апшээрэ купэу «А»-м ятфэнэрэ чыплър щылыгъэу «Деснэм» луклагъ. Брянскэ икомандэ яплэнэрэ чыплэм щылыгъэу Мыекъуапэ къэ-кыуагъ.

Зэхэщэн Иофхэр ешланлэм дэгъоу шагъэцэклээ, Сергей Барсуковыр, Сергей Ивановыр тиспортсменхэм щысэ афэху-щытыгъэх. Алексей Пепеляевыр очкоуищ дзыгъохэр дэгъоу зы-гъэцэклэрэм ахалыгъэ, ау а ма-фэм гъэхьагъэ зэришыгъэр та-зыр дзынхэмрэ, 9-м щыщэу 8-р хьурджанэм ригъэфагъ, очкоуи 2 дзынхэмрэ, дзыгъуи 8-м щыщэу 6 хьурджанэм ридзагъ. Очкоуищ дзыгъохэр гъогогъуи 6 зегъэца-клэм зэ нылп хьагъэм зэрэри-дзагъэр. Нахь зыфэлазэу къы-щыхьурэр къыдэмыхъу зэхьум нэмыкI хэкыплэмэ Алексей Пе-

пеляевыр зэрягупшысагъэр, тре-нер шхьалэу Андрей Синельни-ковым къыфишыгъэ пшээрлы-хэр зэригъэцэклэхэрэр тиеплы-клэхэм къахэтэгъэщых.

Очкоуищ дзыгъо 32-м щыщэу 11-р «Динамо» хьагъэм ридзагъ — ар бэп. Тыу Георгий, Артем Гапошиныр, Илья Хмарэ нахь къахэтэгъэх. Очкоуищ дзыгъо 19-м щыщэу 8-р хьаклэмэ хьа-гъэм ридзагъ.

«Деснэм» дэгъоу щешлагъэх Алексей Бутилинымыр Алек-сей Шалыгинымыр — очко 34-рэ якомандэ къыфахыгъ. Хьа-клэмэ ешлэгъум теклоныгъэр кызырэщыдамыхыщтыр пшэ-нэу щытыгъ. «Динамо» «Дес-нэм» нахь дэгъоу ешлэгъыгъ. Хьакъунэ Руслъан, Мэрэтыкъо Тимур, Александр Степано-выр, Блэгъожъ Къэплъан, Ар-тем Гапошиныр тибаскетбо-лист ныбжьыкIэх, тапэкIэ нахь зыкызылэуахынэу амалышл-хэр ялэх.

«Динамо»
«Деснэм»
дешлэ.

Ятлонэрэ ешлэгъур

«Динамо» — «Десна» — 80:69 (15:14, 22:19, 28:16, 15:20).

«Динамо»: Барсуков — 9, Пепеляев — 4, Хмара — 16, Иванов — 19, Долгополов — 6, Тыу — 7, Гапошин — 6, Блэгъожъ — 1, Кубанский — 0, Степа-нов — 0, Мэрэтыкъу — 0, Хьакъун — 12.

Ятлонэрэ ешлэгъум хьаклэмэ теклоныгъэр къыщыдамы ашло-гъуагъ. Ары шхьае, «Динамо» зы очко нэмылэми чинэ хьунэу щытыгъэп. Хьаклэмэ очкоуищ дзыгъохэр дэгъу агъэцэклагъэх —

13-м щыщэу 2 нылп хьагъэм ридзагъэр. «Динамо» дзыгъо 25-м щыщэу 9-р хьурджанэм рид-загъ.

Сергей Ивановыр такыкь 30 ешлагъ, очко 19 ригъэкъугъ. Хьа-къунэ Руслъан такыкь 24-рэ, Артем Гапошиныр 21-рэ, Илья Хмарэ 22-рэ, Андрей Долгополо-выр 20 ешлагъэх. ЗэкIэ коман-дэм хэт баскетболистхэр тренер шхьалэу Андрей Синельнико-вым ешланлэм кыыригъэхьагъэх. АшкIэ къатломэ тшлоигъор «Ди-намэр» «Деснэм» дешлээ, зичэ-зыу зэлуклэгъумэ зызэрафигъэ-хьазырыгъэр ары.

Мэзаем и 2 — 3-м «Динамо» къалэу Орел икомандэ Мые-къуапэ щызэдешлэгъ.

Футбол. КIымэфэ ешлэгъухэр

УВД-р апэрэ хьугъэ

УВД-м икомандэу
апэрэ чыплър
къыдэзыхыгъэр.

Мыекъуапэ футболмыкIэ икIымэфэ зэнэкъокъухэр щылэ мазэм и 31-м аухыгъэх. Ятлонэрэ ыкIи ящэнэрэ купхэм ахэт командэхэм язэлуклэгъухэр зыхыщтхэр къэшлэгъоагъэх.

Ятлонэрэ купым щызэнэкъо-кыгъуэ командэхэм якIэху ешлэ-гъухэр зэраухыгъэхэр:

«Радуга» — УВД — 1:3, «Картонтарэр» — «Звезда» — 4:0, МГГТК — «Спортма-стер» — 2:5, «Квант» — «Спортмастер-2» — 2:1, «Газ-пром» — «Кавказ» — 2:1, «Зарем» — «Джокер» — 6:6.

УВД-м аужрэ ешлэгъум дэгъоу зыфигъэхьазырыгъ. Текло-ныгъэр 3:1-у кызырэдиыхыгъэм ишлуагъэкIэ ятлонэрэ купым апэрэ чыплър къыщыфагъэ-шъошагъ. «Спортмастеры» зы очко нылп УВД-м ыуж кызыэ-

ринэщтыгъэр. МГГТК-м исту-дентхэмрэ «Спортмастерымыр» гъэшлэгъонэу зэдешлагъэх. УВД-р ятлонэрэ купым чемпион зэрэщыхьугъэр «Спортмасте-рым» ифутболистмэ ашлэгъыгъэми, МГГТК-м зэлуклэгъур къышлуамамыхы мыхьущтэу алыгъэщтыгъ. МГГТК-м текло-ныгъэр къызыхыкIэ ящэнэрэ чыплэм нэс дэкIоен ылэкIы-щтыгъ. Сыдэу хьугъэми, «Спорт-мастеры» зэкIэклонэу фэягъэп, МГГТК-м теклуагъ.

УВД-м ифутболистмэ гуш-лэгъу тафэхьугъ. Зэнэкъокъумэ ясудья шхьалэу Пэнэшъу Мы-

хьамодэ кызырэдиыхыгъэу, УВД-р апэрэ ешлэгъухэм къаще-гъэжыагъэу, купым теклоныгъэр къыщыдэхыгъэным фэбэнагъ. Тренерхэу Алексей Плискинымыр Сергей Денделеевичрэ командэ дэгъу зэхашагъ.

Пэхъу Зауррэ Армен Ако-пьянрэ УВД-м икьэлэпчъэлу-тых. ЕшлэкIохэр: Хьэшхьэнэкъо Алы — ар командэм икапитан, Фарманян Масис, Тарасян Ро-ман, Лэужъ Арамбый, Шымы-гъэхъу Рустам, Тэкъу Аскэр, Ешыгоо Мурат, Къоджэ Руслъан, Шэуджэн Айдэмыр, Пшы-датэкъо Руслъан.

Апшээрэ купым УВД-р ыкIи «Спортмастеры» зэрэхьагъэ-хэм фэшI тафэгъушIо. УВД-м

ифутболистмэ тызэрэшагъэгъо-загъэу, физкультурэмрэ спортым-рэ апышагъэмэ япчъагъэ хэхъо. Къулыкъур дэгъоу ахыным фэшI спортым шлуагъэ къафехы. Ап-шээрэ купым зэрэщешлэгъэхэ шыкIэм мы уахьтэм егупшысэх.

Ящэнэрэ купым командэ 22-рэ щызэнэкъокъугъ. ФиналныкIом хэфагъэхэр шэмбэтым зэдешла-гъэх. **«Старт» — «Адыгея-Лада» — 2:0, «Ханскэр» — «Урожай-2»-р — 1:4. Фина-лым «Стартыр» 3:2-у «Уро-жай-2»-м щытекIуи, ящэнэрэ купым апэрэ чыплър къы-щыдиыхыгъ. «Адыгея-Ладэм» ящэнэрэ чыплър фагъэшъошагъ. «Ханскэм» финалныкIор зэрэ-шлуахыгъэм фэшI ящэнэрэ чы-плэм пае ешлэгъыгъэп.**

— Ильэс 30 фэдиз хьугъэу кIымэфэ зэнэкъокъумэ сахэла-жъэ, — еIо «Урожай-2»-м икьэ-лэпчъэлу-тэу Мэрэжкэнэ Нур-бый. — ЗэхэщакIомэ, судья шхьалэу Пэнэшъу Мыхьамодэ лъэшэу тафэраз.

Чыплэу къыдахыгъэхэр

Ятлонэрэ купым щешлагъэхэр, очко пчъагъэу рагъэкъугъэр:

1. УВД — 27
2. «Спортмастер» — 26
3. «Картонтарэр» — 22
4. МГГТК — 20
5. «Джокер» — 16
6. «Кавказ» — 14
7. «Звезда» — 13
8. «Квант» — 13
9. «Газпром» — 12
10. «Спортмастер-2» — 11
11. «Радуга» — 8
12. «Зарем» — 6.

КIымэфэ зэнэкъокъухэм афэ-гъэхыгъэ пчыхьэзэхыхъэ Мые-къуапэ щыклонэу щытышъ, зэфэ-хысыжъхэр игъэкIотыгъэу тшынхэу уахьтэ тилэгъ.

Зэхэщыцагъэхэр:
Адыгэ Республикэм
и Къэралыгъо
Совет — Хасэр,
иминистрэхэм
я Кабинет

КъыдзыгъэкIырэр:
Адыгэ Республикэм
лгъэпкь ИофхэмкIэ,
IэкIыб къэралхэм
ашыпсээрэ тилгъэп-
кьэгъухэм адырIэ
зэпхыныгъэхэмкIэ
ыкIи къэбар жьу-
гъэм намалхэмкIэ
и Комитет
Адресыр: ур.Кре-
стьянскэр, 236

**Редактор
шхьалэр**

**ДЭРБЭ
ТИМУР**

**Редакциер
зыхьыгъэр:**
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шхьалэм
иапэрэ
гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-
пшгъэдэкIыжъ зы-
хыырэ секретары:
52-16-77.

E-mail:
adygvoice@mail.ru

**Зыщаушыхьаты-
гъэр:**

Урысые Федерацием
хэутын ИофхэмкIэ,
телерадиокуэтын-
хэмкIэ ыкIи зэлъы-
IэсыкIэ амалхэмкIэ
и Министерствэ
и Тему-Кавказ
чыплэ гъэлоры-
шланI, зэраушыхьа-
тыгъэ номерыр
ПИ №10-3892

Гъэзетым кыхиу-
тыхэрэм мышып-
къагъэу къахафэ-
хэрэмкIэ къэзыт-
хыгъэхэм пшгъэдэ-
кIыжъ ахы. Къа-
тхэхэрэмрэ гъэзе-
тым щылажъэхэ-
рэмрэ яепллыкIэ
зэтемыфэн ылгэ-
кIышт. Гъэзет-
еджэхэм кыт-
фагъэхьырэ тхы-
гъэхэр зэхэтфы-
хэрэп ыкIи къэ-
зытхыгъэхэм
алэкIэдгъэхьа-
жыхьэрэп.

Зыщыхаутырэр
ОАО-у
«Полиграф-ИОГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

**Пчъагъэр
6449
Индексхэр
52161
52162
Зак. 220**

Хэутыным
узшыкIэтхэнэу щыгъ
уахьтэр
Сыхьатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ
уахьтэр
Сыхьатыр 18.00

НэкIубгъом итхэр зыгъэхьазырыгъэр ЕМТЫЛЪ Нурбый.